

EIROPAS KOMISIJA

Eiropas strukturālie un investīciju fondi

Norādījumi dalībvalstīm par
pārvaldības pārbaudēm

(2014.–2020. gada plānošanas periods)

***ATRUNA.** Šis ir Komisijas dienestu sagatavots dokuments. Pamatojoties uz piemērojamiem ES tiesību aktiem, Komisija sniedz tehniskus norādījumus kolēģiem un citām struktūrām, kas ir iesaistītas Eiropas strukturālo un investīciju fondu (izņemot Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA)) uzraudzībā, kontrolē vai īstenošanā, par to, kā interpretēt un piemērot ES noteikumus šajā jomā. Šā dokumenta mērķis ir sniegt Komisijas dienestu skaidrojumus par minētajiem noteikumiem un to interpretāciju, lai atvieglotu programmu īstenošanu un veicinātu labāko praksi. Šie norādījumi neskar Tiesas un Vispārējās tiesas interpretāciju vai Komisijas lēmumus.*

Satura rādītājs

I. PAMATINFORMĀCIJA	4
1. Normatīvās atsauces	4
2. Norādījumu mērķis	4
II. NORĀDĪJUMI	5
1. Galvenās problēmas pārvaldības pārbaudēs	5
1.1. Vispārīgie principi un mērķis	5
1.2. Vadošo iestāžu, starpniekstruktūru un atbalsta saņēmēju pienākumi	6
1.3. Dalībvalsts doti norādījumi	8
1.4. Vadošās iestādes un starpniekstruktūru spēja veikt pārbaudes	9
1.5. 125. panta 5. punktā paredzēto pārvaldības pārbažu metodika un tvērums	9
1.6. Pārvaldības pārbažu laika plānošana	10
1.7. Pārvaldības pārbažu biežums	12
1.8. Dokumentu pārvaldības pārbaudes	15
1.9. Ārēju iestāžu iesaiste pārvaldības pārbažu veikšanā	15
1.10. Revidentu apliecinājumi	16
1.11. Pienākumu nošķiršana	17
2. Pārvaldības pārbažu īpašas jomas	17
2.1. Publiskais iepirkums	17
2.2. Vide	21
2.3. Valsts atbalsts	23
2.4. Finanšu instrumenti	25
2.5. Darbības, no kurām gūst ienākumus	29
2.6. Darbību ilgums	31
2.7. Vienlīdzība un nediskriminācija	31
2.8. Mērķis "Eiropas teritoriālā sadarbība"	32
2.9. Jaunatnes nodarbinātības iniciatīva (JNI)	34
2.10. Vienkāršotu izmaksu iespējas	34
2.11. Rādītāji	34

AKRONĪMU UN SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

RI	Revīzijas iestāde
SI	Sertifikācijas iestāde
KNR	Kopīgo noteikumu regula (Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1303/2013)
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds — Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1301/2013
ESF	Eiropas Sociālais fonds — Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1304/2013)
ESIF	ESIF ir visi Eiropas strukturālie un investīciju fondi. Šie norādījumi piemērojami attiecībā uz visiem ESIF, izņemot Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA).
MVU	Mazie un vidējie uzņēmumi
ETSG	Eiropas teritoriālās sadarbības grupa
ETS	Eiropas teritoriālā sadarbība — Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1299/2013
SS	Starpniekstruktūra
KS	ETS programmu kopīgais sekretariāts
VI	Vadošā iestāde
Pārvaldības pārbaudes	Pārbaudes saskaņā ar KNR 125. panta 4. punkta a) apakšpunktu, tostarp administratīvas pārbaudes attiecībā uz katru atbalsta saņēmēju iesniegto atlīdzības pieteikumu un darbību pārbaudes uz vietas, kā paredzēts KNR 125. panta 5. punktā.
PKS	Pārvaldības un kontroles sistēma

I. PAMATINFORMĀCIJA

1. Normatīvās atsauces

Regula	Panti
Regula (ES) Nr. 1303/2013 Kopīgo noteikumu regula (turpmāk — KNR)	125. pants (4., 5. un 7. punkts) — “Vadošās iestādes funkcijas”
Regula (ES) Nr. 1299/2013 Eiropas teritoriālā sadarbība (turpmāk — ETS)	23. pants — “Vadošās iestādes funkcijas”

KNR 125. panta 4. punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka vadošajai iestādei jāpārbauda, vai līdzfinansētie produkti un pakalpojumi ir piegādāti un sniegti, vai ir samaksāti atbalsta saņēmēju deklarētie izdevumi, un vai izdevumi atbilst piemērojamiem tiesību aktiem, darbības programmai un darbības atbalsta nosacījumiem.

Saskaņā ar KNR 125. panta 5. punktu pārbaudēs iekļauj administratīvās pārbaudes attiecībā uz katru atbalsta saņēmēju iesniegto atlīdzības pieteikumu un darbību pārbaudes uz vietas.

Saskaņā ar KNR 125. panta 7. punktu, ja vadošā iestāde ir arī atbalsta saņēmēja saskaņā ar darbības programmu, šā panta 4. punkta pirmās daļas a) apakšpunktā minētajās pārbaudes procedūrās nodrošina funkciju pienācīgu nošķiršanu.

ETS regulas 23. panta 1. punktā ir noteikts, ka sadarbības programmas vadošās iestādes pilda funkcijas, kas noteiktas KNR 125. panta 4. punktā. ETS regulas 23. panta 4. punktā ir noteikts, ka dalībvalstis un trešās valstis konkrētos apstākļos ir atbildīgas par pārvaldības pārbaudēm. Īpaši nosacījumi attiecībā uz pārbaudēm ETS programmās ir noteikti ETS regulas 23. pantā (3. un 5. punktā).

2. Norādījumu mērķis

Šā dokumenta mērķis ir sniegt norādījumus par KNR 125. panta 4. punkta a) apakšpunkta un 5. punkta, kā arī ETS regulas 23. panta piemērošanas dažiem praktiskiem aspektiem. Tas ir paredzēts kā atsauces dokuments dalībvalstīm, īstenojot šos pantus. Šie norādījumi piemērojami attiecībā uz ESIF, izņemot ELFLA. Dalībvalstīm iesaka izmantot šos norādījumus, ņemot vērā savu organizatorisko struktūru un kontroles procedūras. Norādījumos ir doti vairāki paraugprakses piemēri, ko var īstenot vadošās iestādes un struktūras atbilstīgi ETS regulas 23. panta 4. punktam, ņemot vērā katras PKS specifiku. Revīzijās, ko Komisija veica 2000.–2006. gada un 2007.–2013. gada plānošanas periodā, noteica iespējamus šāda dokumenta sniegtos ieguvumus.

Norādījumos ir apskatītas regulatīvās prasības, pārbaucēju vispārīgie principi un mērķis, par pārbaudēm atbildīgās struktūras, pārbaucēju laiks, tvērums un biežums, pārbaucēju uz vietas organizēšana, prasība dokumentēt paveikto darbu un ārēju iestāžu iesaiste pārbaucēju veikšanā. Ir doti sīki izklāstīti labākās prakses piemēri vairākās konkrētās jomās, kurās dalībvalstis dažkārt ir saskārušās ar grūtībām, piemēram, publiskā iepirkuma un atbalsta shēmu jomā. Norādījumos arī iekļauta informācija par pārvaldības pārbaudēm tādās jomās kā finanšu instrumenti, projekti, no kuriem gūst ienākumus, un ETS. Iekļauti arī jautājumi par darbību ilgumu, līdztiesību un nediskrimināciju, kā arī vidi.

Tā kā organizatoriskās struktūras dažādās dalībvalstīs būtiski atšķiras, ir neiespējami šajā dokumentā apskatīt visas situācijas. Ja pārvaldības pārbaudes veic saskaņā ar KNR 125. panta 4. punkta a) apakšpunktu un ETS regulas 23. panta 3. punktu, par tām ir atbildīga vadošā iestāde. Vadošā iestāde var deleģēt uzdevumus starpniekstruktūrām. Attiecīgi, ja dokumentā ir atsauce uz vadošo iestādi, tā var attiekties uz starpniekstruktūrām, ja vadošā iestāde ir deleģējusi tām dažus vai visus pārvaldības pārbaudes uzdevumus. Citos gadījumos ETS programmās par pārvaldības pārbaudēm ir atbildīgas dalībvalstis, trešās valstis vai teritorijas, kas izraugās struktūru vai personu atbilstīgi ETS regulas 23. panta 3. un 4. punktam.

Lai samazinātu administratīvo slogu ESIF atbalsta saņēmējiem, jāuzsver, ka informācijas apmaiņu starp atbalsta saņēmējiem un VI, SI, RI un SS var veikt, izmantojot elektroniskās datu apmaiņas sistēmas. 2014.–2020. gada plānošanas perioda tiesību aktu kopuma noteikumi, kas saistīti ar e-kohēzijas iniciatīvu, ir formulēti tā, lai dalībvalstis un reģioni varētu rast risinājumus atbilstīgi savai organizatoriskajai un institucionālajai struktūrai un konkrētām vajadzībām, vienlaikus paredzot vienotas obligātās prasības.

II. NORĀDĪJUMI

1. Galvenās problēmas pārvaldības pārbaudēs

Dokumentā ir sniegti norādījumi par pārvaldības pārbaudžu konkrētiem aspektiem. Ierāmējumos ir izcelti paraugprakses piemēri kontroles sistēmām, kas uzskatāmas par īpaši veiksmīgām pārbaudes nodrošināšanai.

1.1. Vispārīgie principi un mērķis

Pārvaldības pārbaudes ir ikvienas labi vadītas organizācijas iekšējās kontroles¹ sistēmas daļa. Tās ir parastas ikdienas pārbaudes, ko organizācijas vadība veic, lai pārliecinātos, ka tās atbildībā esošie procesi tiek pienācīgi īstenoti.

Vienkāršs šādas pārbaudes piemērs parastā organizācijā varētu būt faktiski piegādāto preču un attiecīgā pirkuma pasūtījuma salīdzināšana, pārbaudot piegādāto preču daudzuma, cenas un kvalitātes atbilstību. Šāda pārbaude ļauj pārliecināties, vai ir saņemts pirkuma pasūtījumam atbilstīgs preču daudzums par norunāto cenu un precēm ir vēlamā kvalitāte.

Sarežģītāku procesu gadījumā pārbaudžu tvērums acīmredzot būs plašāks un, iespējams, nozīmēs arī attiecīgo noteikumu izpildes pārbaudi. Tomēr princips nemainās, proti, organizācijas vadība veic pārbaudes, lai pārliecinātos, vai tās atbildībā esošie procesi tiek pienācīgi īstenoti un atbilst attiecīgo noteikumu prasībām. KNR 125. panta 5. punktā paredzētās pārvaldības pārbaudes neatšķiras no iepriekš minētajām, jo arī tās ir ikdienas pārvaldības pārbaudes, kas attiecas uz organizācijas atbildībā esošajiem procesiem un ko veic, lai pārbaudītu līdzfinansēto produktu piegādi un pakalpojumu sniegšanu, uzrādīto izdevumu patiesumu (ja atlīdzina faktiskās izmaksas) un atbilstību noteikumiem attiecīgajā Komisijas lēmumā, ar ko apstiprina darbības programmu, kā arī piemērojamiem Savienības un valsts tiesību aktiem, kas attiecas uz tā īstenošanu. Tomēr, lai gan dalībvalstu iekšējās kontroles sistēmas parasti ir piemērotas valsts līmeņa programmu pārbaudēm, tās var būt jāpielāgo dažām īpašām, ar ESIF saistītām prasībām.

Pārvaldības pārbaudes ir visu organizāciju iekšējās kontroles sistēmas neatņemama daļa, un pienācīgi īstenotas tās palīdz novērst un atklāt krāpšanu.

Jānorāda arī tas, ka katra vadošā iestāde ir pilnīgi atbildīga par savu iekšējo resursu plānošanu, administrēšanu un novērtēšanu, lai noteiktu, cik darbības ir iespējams pienācīgi vadīt un kāda ir šo

¹ Avots: COSO iekšējās kontroles definīciju skatīt www.coso.org

darbību vērtība.

1.2. Vadošo iestāžu, starpniekstruktūru un atbalsta saņēmēju pienākumi

Saskaņā ar KNR 125. pantu vadošā iestāde ir atbildīga par darbības programmu pārvaldību un īstenošanu atbilstīgi pareizas finanšu pārvaldības principam, proti, tā

- izstrādā pārvaldības deklarāciju par pārskatiem, kas attiecas uz izdevumiem, kuri ir radušies un uzrādīti Komisijai atlīdzināšanai;
- izstrādā gada kopsavilkumu par galīgo revīziju ziņojumiem un veiktajiem kontroles pasākumiem;
- pārbauda, vai līdzfinansētie produkti ir piegādāti un pakalpojumi sniegti, vai ir samaksāti atbalsta saņēmēju deklarētie darbību izdevumi, un vai šie izdevumi atbilst piemērojamiem tiesību aktiem, darbības programmai un darbības atbalsta nosacījumiem;
- nodrošina atbilstošas revīzijas liecības;
- izveido sistēmu, kurā reģistrēt un uzglabāt datorizētā formā datus par darbību, tostarp attiecīgos gadījumos individuālo dalībnieku datus;
- ievieš efektīvus un samērīgus krāpšanas apkarošanas pasākumus, ņemot vērā apzinātos riskus;
- nodrošina, ka darbību īstenošanā iesaistītie atbalsta saņēmēji uztur vai nu atsevišķu uzskaites sistēmu, vai atbilstošu uzskaites kodu sistēmu attiecībā uz visiem darījumiem.

Vadošā iestāde ir vispārēji atbildīga par šo uzdevumu izpildi. Tā var uzticēt² dažus vai visus šos uzdevumus starpniekstruktūrām³. Tomēr tā nevar deleģēt atbildību par pārbaūžu uzdevumu pienācīgu izpildi. Tādēļ gadījumos, kad atsevišķi uzdevumi ir uzticēti starpniekstruktūrām, vadošai iestādei saskaņā ar savām uzraudzības funkcijām jāpārlicinās, ka attiecīgie uzdevumi ir pienācīgi izpildīti. To var izdarīt dažādi, tostarp šādi:

- sagatavot SS paredzētus norādījumus, procedūru rokasgrāmatas un pārbaudes lapas;
- iegūt un pārbaudīt attiecīgus SS sagatavotus pārskatus,
- saņemt revīzijas ziņojumus, kuri sagatavoti saistībā ar KNR 127. panta 1. punktu un kuros jāiekļauj izvērtējums attiecībā uz KNR 125. panta 5. punktā paredzētajām pārbaudēm, ko veikusi SS, un
- pārbaudīt SS veikto pārbaūžu kvalitāti.

Tā veic SS līmeņa pārbaudes, tostarp izlases kārtībā pārbauda atbalsta saņēmēju iesniegtus atlīdzināšanas pieteikumus, lai savā ierastajā uzraudzības kārtībā vai gadījumos, kad ir bažas par to, vai uzdevumi ir izpildīti pienācīgi, varētu novērtēt, kā ir veiktas pārbaudes. Vajadzētu pārbaudīt noteiktu skaitu dokumentu, kurus atlasa, pamatojoties uz profesionāliem apsvērumiem.

Izstrādājot pārvaldības pārbaudes, vadošai iestādei jāņem vērā krāpšanas riski. Vadībai un darbiniekiem jābūt pietiekamām zināšanām par krāpšanu, lai noteiktu brīdinājuma zīmes. Būtībā, ja

² Ja vienu vai vairākus VI vai SI uzdevumus veic SS, attiecīgās vienošanās juridiski noformē rakstveidā.

³ Starpniekstruktūra ir jebkura publiska vai privāta struktūra, kas darbojas vadošās iestādes vai sertifikācijas iestādes pakļautībā vai kas šādu iestāžu uzdevumā veic pienākumus saistībā ar atbalsta saņēmēju īstenošanas darbībām (KNR 2. panta 18. punkts). Tām jāizveido iekšējās kontroles sistēmas, lai garantētu darbību pareizību un likumību, kā arī atbilstību darbības programmas noteikumiem un attiecīgajiem Savienības noteikumiem. Ja VI ir deleģējusi KNR 125. panta 5. punktā noteiktos uzdevumus, iekšējās kontroles sistēmā jāiekļauj pārbaude, ko veic SS saistībā ar atbalsta saņēmēju iesniegtiem atlīdzināšanas pieteikumiem.

vienlaikus parādās vairāk nekā viens rādītājs, palielinās krāpšanas iespējamība. Pārvaldības pārbaudes jāveic ar profesionālu skepticismu. Vadošajai iestādei jāiekļauj savās rokasgrāmatās norādījumi un informācija, lai palielinātu informētību par krāpšanas risku. Turklāt jābūt izstrādātām skaidrām procedūrām, lai nodrošinātu tūlītēju rīcību gadījumos, kad tiek ziņots par krāpšanu vai aizdomām par krāpšanu. Ja konstatē aizdomas par krāpšanu (piemēram, veicot pārvaldības pārbaudes), vadošajai iestādei ir nekavējoties jāinformē attiecīgā valsts iestāde, lai tā varētu veikt turpmākas darbības; šai iestādei jāpaziņo Komisijai (*OLAF*) par pārkāpumiem un gadījumiem, kad pastāv aizdomas par krāpšanu, saskaņā ar piemērojamiem nozares noteikumiem par ziņošanu par pārkāpumiem. Vispirms jāinformē cilvēki, kas atbildīgi par pārbaudāmās iestādes vadīšanu, ja nav pamata domāt, ka viņi ir iesaistīti iespējamā krāpšanā. Pretējā gadījumā VI jāziņo par šo gadījumu(-iem) tieši tiesu iestādēm, ievērojot valsts tiesību aktu prasības par VI iegūtās informācijas konfidencialitāti. Ja tas ir iespējams saskaņā ar valsts noteikumiem, VI jāinformē par visiem gadījumiem, kad pastāv aizdomas par krāpšanu, vai konkrētiem krāpšanas gadījumiem, kas saistīti ar ESIF līdzfinansētajiem projektiem; šajā saistībā jāveicina koordinācija starp valsts struktūrām.

Komisija iesaka vadošajām iestādēm izmantot aktīvu, strukturētu un mērķtiecīgu pieeju krāpšanas riska vadīšanai. Attiecībā uz visiem ESIF pamatuzdevums ir aktīvu un samērīgu krāpšanas apkarošanas pasākumu īstenošana, izmantojot izmaksu ziņā efektīvus līdzekļus. Visās programmas iestādēs jābūt pilnīgai neiecietībai pret krāpšanu, tostarp pareizai attieksmei jau augstākās vadības līmenī. Komisijas dokuments “Krāpšanas riska novērtējums un efektīvi un samērīgi krāpšanas apkarošanas pasākumi” (2014. gada 16. jūnija EGESIF 14-0021-00) palīdz VI īstenot 125. panta 4. punkta c) apakšpunktu, kurā ir noteikts, ka VI ievieš efektīvus un samērīgus krāpšanas apkarošanas pasākumus, ņemot vērā apzinātos riskus.

Dažas dalībvalstis nolēma izmantot *ARACHNE* riska novērtēšanas rīku. *ARACHNE* ir paredzēts, lai izveidotu vispusīgu un pilnīgu datubāzi, kurā apkopoti Eiropā īstēnotie struktūrfondu un Kohēzijas fonda projekti un kura papildināta ar datiem no publiski pieejamiem avotiem, lai, pamatojoties uz vairāk nekā 100 risku rādītājiem, apzinātu riskantākos projektus, atbalsta saņēmējus, līgumus un līgumslēdzējus. Vadošajai iestādei ir pieejams datizraces rīks *ARACHNE*, un to var efektīvi izmantot pārvaldības pārbaudēs, tostarp samērīgos krāpšanas apkarošanas pasākumos.

Starpniekstruktūra cita starpā var būt atbildīga par vairāku atbalsta saņēmēju iesniegto atlīdzināšanas pieteikumu apkopšanu vienā kopējā izdevumu deklarācijā un nodošanu to vadošajai iestādei. Šādos gadījumos VI ir atbildīga par KNR 125. panta 5. punktā paredzēto pārbažu veikšanu, lai pārliecinātos, vai SS ir apkopojusi izdevumus precīzi. Gadījumā, ja SS iesniedz izdevumu deklarācijas tieši SI, pārbaudes atbilstoši KNR 125. panta 5. punktam jāveic SS līmenī. Turklāt VI jāinformē par katru sūtījumu, lai tā varētu veikt apkopoto izdevumu precizitātes pārbaudes un garantēt SI nepieciešamo ticamības līmeni.

Atbalsta saņēmējs ir definēts KNR 2. panta 10. punktā. Ja VI vai SS ir arī atbalsta saņēmējas, ir skaidri jānodala to saņēmēja un uzrauga funkcijas. Atbalsta saņēmēji ir atbildīgi par to, lai izdevumi, ko tie deklarē kā līdzfinansējumu, būtu likumīgi un pareizi un atbilstu visiem piemērojamiem Savienības un valsts tiesību aktiem. Tāpēc atbalsta saņēmējiem jābūt pašiem savām, attiecīgās struktūras lielumam un attiecīgās darbības īpatnībām piemērotām iekšējās kontroles procedūrām ticamības nodrošināšanai. Tomēr atbalsta saņēmēju tieši veiktas pārbaudes nevar uzskatīt par līdzvērtīgām KNR 125. pantā paredzētajām pārbaudēm. Atbalsta saņēmējiem, kas izmanto e-arhivēšanas vai attēlu apstrādes sistēmas (kas nozīmē, ka dokumentu oriģinālus skenē un glabā elektroniskā formā), ieteicams organizēt savu iekšējās kontroles sistēmu tā, lai garantētu, ka katrs skenētais e-dokuments ir identisks oriģinālam papīra formātā, ir neiespējams skenēt vienu un to pašu dokumentu papīra formātā, lai iegūtu vairākus atšķirīgus e-dokumentus, katrs dokuments paliek unikāls, un to nevar izmantot atkārtoti kādā citā nolūkā, kas nav tā sākotnējais nolūks. Katra e-dokumenta apstiprināšanas, uzskaites un maksāšanas procesam jābūt unikālam. Nedrīkst būt

iespējams apstiprināt, uzskaitīt vai samaksāt par vienu un to pašu e-dokumentu divas reizes. Tiklīdz e-dokumenti ir noskenēti, nedrīkst būt iespējams veikt grozījumus tajos vai izveidot kopijas ar izmaiņām.

1.3. Dalībvalsts doti norādījumi

Dalībvalsts doti norādījumi visām iestādēm

Dalībvalstīm jānodrošina, ka VI, SI un SS saņem atbilstošus norādījumus par to, kā nodrošināmas PKS, kas vajadzīgas, lai garantētu ESIF finanšu pareizu pārvaldību, jo īpaši pietiekamu ticamību par to, ka Savienības palīdzības pieprasījumi ir precīzi, pareizi un pamatoti.

Piemērojot paraugpraksi šajā jomā, būtu jāsaņem norādījumi visu līmeņu struktūrām (t.i., VI un SS), lai nodrošinātu, ka pārvaldības pārbaudēs visas struktūras izmanto saskaņotu metodiku. Vadošās iestādes līmenī var sagatavot vispārējus norādījumus, ko vajadzības gadījumā būtu iespējams pielāgot SS līmenim tā, lai tie atbilstu konkrētām prasībām. Šie norādījumi jāiekļauj attiecīgajām struktūrām paredzētajās procedūru rokasgrāmatās.

Vadošās iestādes norādījumi atbalsta saņēmējiem

Dalībvalstu iestādēm jācenšas novērst kļūdu parādīšanos un tāpēc jāsadarbojas ar atbalsta saņēmējiem jau katras darbības pašā sākumā. Tām jāsniedz atbalsta saņēmējiem mācības un norādījumi par sistēmu izveidi atbilstoši Savienības prasībām un pirmo atlīdzības pieteikumu sagatavošanu. Īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai nodrošinātu, ka atbalsta saņēmēji ir informēti par to, kuras izmaksas un rezultāti vai iznākumi ir atmaksājami.

Īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai uzlabotu atbalsta saņēmēju informētību par KNR 67. panta 1. punkta b), c) un d) apakšpunktā, KNR 68. pantā, ESF regulas 14. panta 2., 3. un 4. punktā, kā arī ETS regulas 19. pantā paredzēto risinājumu attiecībā uz vienības izmaksām, vienreizējiem maksājumiem un vienotas likmes finansējumu, kā arī attiecībā uz izmaksām, ko dalībvalstis ir samaksājušas, pamatojoties uz vienības izmaksām un vienreizējiem maksājumiem, kurus noteikusi Komisija attiecībā uz ESF atbalsta saņēmējiem saskaņā ar ESF regulas 14. pantu.

Vadošā iestāde ir atbildīga par to, lai nodrošinātu, ka darbības finansējuma saņemšanai ir atlasītas atbilstoši attiecīgām atlasīšanas procedūrām un kritērijiem, kas ir nediskriminējoši un pārredzami, un ņemot vērā vīriešu un sieviešu vienlīdzības, kā arī ilgtspējīgas attīstības principu, ka tās atbilst Savienības un valsts noteikumiem un visā īstenošanas periodā tās ietilpst fonda(-u) darbības jomā. Šajā saistībā tai jānodrošina, ka atbalsta saņēmēji ir informēti par īpašiem nosacījumiem attiecībā uz produktiem vai pakalpojumiem, kas piegādājami vai sniedzami saskaņā ar darbību, kā arī par finansēšanas plānu un izpildes termiņu, finanšu un citu informāciju, kas jāglabā un jāpaziņo. Vadošajai iestādei jāpārlicinās, vai pieteikuma iesniedzējam ir atbilstoši resursi šo nosacījumu izpildei, pirms ir pieņemts lēmums par apstiprināšanu. Tai jāpārlicinās, vai pieteikuma iesniedzējs nodrošina darbību ilgumu un vai gadījumā, ja darbība ir sākusies pirms finansējuma pieteikuma iesniegšanas VI, ir ievēroti piemērojamie Savienības un valsts tiesību akti.

Vadošā iestāde var noteikt atbilstošus kritērijus, lai novērtētu pieteikuma iesniedzēju darbības, tehniskos un administratīvos resursus. Kritēriji var atšķirties atkarībā no darbību veida, taču tajos var iekļaut cita starpā pieteikuma iesniedzēja finansiālā stāvokļa, tā darbinieku kvalifikācijas un pieredzes, kā arī tā administratīvās un darbības struktūras novērtējumu.

Jābūt izstrādātai stratēģijai, lai nodrošinātu, ka atbalsta saņēmējiem ir piekļuve informācijai, izmantojot cita starpā brošūras, bukletus, seminārus, darbseminārus un tīmekļa vietnes. Tas īpaši attiecas uz valsts un Savienības atbilstības noteikumiem un citām juridiskām prasībām, tostarp informēšanas un atklātības prasībām.

1.4. Vadošās iestādes un starpniekstruktūru spēja veikt pārbaudes

Dalībvalstīm jācenšas nodrošināt atbilstošus cilvēkresursus ar piemērotu pieredzi ESIF līdzfinansēto darbību pārbaūžu veikšanai. Vadošajai iestādei un starpniekstruktūrām skaidri jānosaka PKS aprakstā, kuras struktūrvienības ir atbildīgas par pārbaūžu veikšanu, norādot paredzēto cilvēku skaitu. Ja VI un SS ir atbalsta saņēmējas, jānosaka, kura struktūra ir atbildīga par pārbaūžu veikšanu. Vadošā iestāde un starpniekstruktūras var izmantot centralizētu vai decentralizētu pārbaūžu sistēmu. Centralizēti kontroles pasākumi sniedz labākas pieredzes apmaiņas iespējas. Tie arī paaugstina pārvaldības pārbaudi veicošo darbinieku produktivitāti, kā arī uzlabo kvalitātes kontroli. Decentralizētā sistēmā VI jānodrošina, ka ir ieviesta kvalitātes kontroles sistēma, lai nodrošinātu, ka dažādu darbinieku veiktās pārvaldības pārbaudes sniegtu vienāda līmeņa iznākumu.

Valstīm, kas piedalās ETS programmās, jāvienojas par pārvaldības pārbaūžu sistēmu un jānosaka, kuri darbinieki ir atbildīgi par pārvaldības pārbaūžu veikšanu, kādas ir personāla komplektēšanas procedūras, galvenās prasmes un pienākumi, kā arī veidi, kā nodrošināt saskaņotību starp visu programmas dalībvalstu darbiniekiem, kuri veic pārvaldības pārbaudes.

Ja vadošā iestāde vai starpniekstruktūra izmanto tehnisku palīdzību, jānodrošina, ka ir sniegti norādījumi ārējiem darbiniekiem, kuri veic pārvaldības pārbaudes. Tehniskā palīdzība pēc iespējas jāizmanto kā līdzeklis, lai uzlabotu spējas VI un SS darbiniekiem, kas veic pārvaldības pārbaudes.

Vadošajai iestādei jānodrošina saviem darbiniekiem apmācība un norādījumi par vajadzīgajām prasmēm. Proti, VI darbiniekiem ir vajadzīgas gan kontroliera prasmes, gan zināšanas par valsts un ES noteikumiem (cita starpā par atbilstības noteikumiem, valsts atbalsta noteikumiem, publiskā iepirkuma noteikumiem, finanšu instrumentu funkcijām).

1.5. 125. panta 5. punktā paredzēto pārvaldības pārbaūžu metodika un tvērums

KNR 125. panta 5. punktā paredzētās pārbaudes veido divi galvenie elementi, proti, administratīvās pārbaudes (t. i., dokumentāras pārbaudes) attiecībā uz katru atbalsta saņēmēju iesniegto atlīdzības pieteikumu un darbību pārbaudes uz vietas.

Visus atbalsta saņēmēju iesniegtos pieteikumus — gan starpposma, gan noslēguma — pakļauj administratīvām pārbaudēm, izskatot gan pašus pieprasījumus, gan pievienotos apliecinātos dokumentus, piemēram, rēķinus, pavadzīmes, banku izrakstus, progresu ziņojumus un darba laika uzskaites tabulas. Apliecināšo dokumentu daudzumu var samazināt, ja darbības veic, izmantojot vienkāršoto izmaksu iespējas⁴. Vadošās iestādes un starpniekstruktūras veiktajām pārbaudēm, pirms izdevumi tiek iesniegti Komisijā, vajadzētu būt pietiekamām, lai garantētu, ka iesniegtie izdevumi ir likumīgi un pareizi. Visi pārbaudēs konstatētie kļūdainie izdevumi jāatņem no Komisijai deklarētajiem izdevumiem.

Ja izlases veidā veiktās pārbaudēs uz vietas konstatē būtisku daudzumu kļūdainu izdevumu, kas jau ir iekļauti Komisijai iesniegtā maksājumu pieprasījumā, atbildīgajai iestādei:

- jāveic konstatēto pārkāpumu kvantitatīvs un kvalitatīvs novērtējums, lai noskaidrotu, cik liels ir risks, ka pārkāpumi ir arī izlasē neiekļautajās darbībās;
- jāveic vajadzīgie korektīvie pasākumi, lai uzlabotu pārbaudes pirms maksājumu pieprasījuma iesniegšanas Komisijai.

KNR 125. panta 5. punktā paredzētajās pārbaudēs konstatētie kļūdainie izdevumi jāanalizē saskaņā

⁴ Par vienkāršotiem izmaksu risinājumiem skatīt Komisijas “Norādījumus par vienkāršotu izmaksu iespējām (VII)” (2014. gada 6. oktobra EGESIF_14-0017).

ar piemērojamiem noteikumiem, tostarp Komisijas “Norādījumiem par pārskatiem” (EGESIF 15_0017).

Pārbaudēs īpaši jānosaka:

- vai izdevumi attiecas uz atbilstošo laikposmu un ir samaksāti;
- vai izdevumi attiecas uz apstiprinātu darbību,
- vai ir izpildīti programmas nosacījumi, tostarp atbilstošos gadījumos, vai ir ņemta vērā apstiprinātā finansējuma likme;
- vai ir izpildīti valsts un Savienības atbilstības noteikumi;
- vai apliecinātie dokumenti ir atbilstoši, un vai ir pieejamas atbilstošas revīzijas liecības;
- vienkāršotu izmaksu iespēju gadījumā: vai ir izpildīti maksājumu nosacījumi;
- vai ir izpildīti valsts atbalsta noteikumi, prasības attiecībā uz ilgtspējīgu izaugsmi, iespēju vienlīdzību un nediskriminēšanu;
- atbilstošos gadījumos: vai ir izpildīti Savienības un valsts publiskā iepirkuma noteikumi;
- vai ir izpildīti ES un valsts atklātības noteikumi;
- vai darbības fiziskais progress ir izmērīts atbilstoši kopējiem un īpaši programmai paredzētiem iznākumiem un atbilstošos gadījumos rezultātu rādītājiem, kā arī mikrodatiem;
- vai produkts ir piegādāts vai pakalpojums ir sniegts, pilnīgi ievērojot nolīguma par individuālo atbalstu noteikumus un nosacījumus.

Ja viens un tas pats atbalsta saņēmējs vienlaikus īsteno vairāk nekā vienu darbību vai darbība saņem finansējumu no dažādiem atbalsta veidiem vai fondiem, jābūt ieviestam mehānismam, lai varētu pārbaudīt, vai viena izdevumu pozīcija netiek finansēta divkārti.

Ja atbalsta saņēmējs izdevumu deklarācijai pievieno revidenta izziņu, arī to var ņemt vērā (skatīt 1.10. nodaļu).

Tādās tehniskās jomās kā vides noteikumu izpilde par atbilstības pārbaudīšanu un attiecīgu piekrišanu izdošanu var būt atbildīgas kompetentās valsts iestādes. Šādos gadījumos VI jāpārbauda, vai atbalsta saņēmējs ir ieguvis no šīm struktūrām attiecīgus apstiprinājumus. Pārbaudot, vai ir izpildīti valsts atbalsta noteikumi, VI var paļauties arī uz citu kompetento valsts iestāžu darbu šajā jomā.

Vadošās iestādes izmantotā metodika KNR 125. panta 5. punktā paredzēto pārbaudīšanu veiktšanai jāizklāsta katras struktūras procedūru rokasgrāmatā, norādot, kurus aspektus pēta administratīvajās pārbaudēs un kurus pārbauda uz vietas, un norādot arī, kādas pārbaudes lapas jāizmanto, veicot dažādas pārbaudes.

Ja atbalsta saņēmējam vai sniedzējam ir īpašs statuss (piemēram, starptautiska organizācija), attiecīgajai dalībvalstij jānodrošina piekļuve dokumentiem pārbaudes vajadzībām (piemēram, saprašanās memorandam) pirms finansēšanas nolīguma vai līguma noslēgšanas neatkarīgi no KNR 40. panta 1. punkta noteikumiem.

1.6. Pārvaldības pārbaudīšanu laika plānošana

1. Pārbaudes projektu atlases laikā

Darbību atlases un apstiprināšanas vajadzībām VI jāpārliedz, vai pieteikuma iesniedzējam ir atbilstoši resursi, lai varētu izpildīt vairākus nosacījumus, pirms ir pieņemts lēmums par apstiprināšanu (skatīt 1.3. nodaļu).

2. Administratīvās pārbaudes projektu īstenošanas laikā

Pārvaldības pārbaudes jāveic pirms attiecīgo izdevumu deklarēšanas nākamajā, augstākajā līmenī. Piemēram, pirms SS iesniedz starpposma vai galīgo maksājumu pieteikumu VI (vai VI iesniedz SI), tās administratīvajām pārbaudēm jau jābūt paveiktām. Jebkurā gadījumā visas administratīvās pārbaudes (skatīt 1.5. nodaļu) saistībā ar izdevumiem konkrētā maksājumu pieteikumā jāpabeidz, pirms SI iesniedz maksājumu pieteikumu Komisijai.

3. Pārbaudes uz vietas projektu īstenošanas laikā

Pārbaudes uz vietas jāplāno iepriekš, lai nodrošinātu to efektivitāti, jo īpaši attiecībā uz pārskatos iekļauto izdevumu sertifikāciju atbilstoši piemērojamiem tiesību aktiem (KNR 126. panta c) punkts). Parasti par pārbaudēm uz vietas brīdina iepriekš, lai atbalsta saņēmējs varētu nodrošināt, ka pārbaudes laikā ir pieejami attiecīgie darbinieki (piemēram, projekta vadītājs, inženieris, grāmatvedis) un dokumenti (jo īpaši finanšu dokumenti, tostarp banku izraksti un rēķini). Tomēr dažkārt, ja darbības patiesumu var būt sarežģīti novērtēt pēc projekta pabeigšanas, iespējams, ir labāk veikt pārbaudi uz vietas projekta īstenošanas laikā, iepriekš nebrīdinot atbalsta saņēmēju.

Pārbaudes uz vietas parasti vislabāk būtu veikt darbības īstenošanas laikā, kad gan fiziski, gan finansiāli jau ir notikusi zināma virzība uz priekšu. Nav ieteicams veikt pārbaudes uz vietas tikai tad, kad darbība ir pabeigta, jo, ja ir konstatētas problēmas un arī apliecināti kļūdaini izdevumi, var izrādīties par vēlu veikt jebkādas korektīvus pasākumus. Darbību apmeklējumi uz vietas kā preventīvs pasākums pieteikuma iesniedzēja resursu pārbaudīšanai neaizstāj finansējuma piešķiršanai atlasīto darbību pārbaudes uz vietas.

Pārbažu uz vietas laika plānošanu bieži ietekmē darbības veids, īpašās iezīmes, publiskā atbalsta apmērs, riska līmenis un administratīvo pārbažu apjoms.

Lielos infrastruktūras projektos, kuru īstenošanas laikposms ir vairāki gadi, ieteicamā paraugprakse varētu ietvert vairāku pārbažu veikšana uz vietas šajā laikposmā, tostarp projekta beigās, lai pārlicinātos par darbības patiesumu. Ja pēc ikgadējā uzaicinājuma izteikt ieinteresētību ir piešķirti tie paši atbalsta veidi, pirmajā gadā veiktās pārbaudes uz vietas var palīdzēt novērst problēmu atkārtosanos turpmākajos gados.

4. Pārbaudes uz vietas pēc darbības īstenošanas

Nolīgumos par individuālu atbalstu pamatlīdzekļa būvniecībai vai iegādei bieži ir paredzēti pastāvīgi nosacījumi (piemēram, paturētas īpašumtiesības, jaunu darbinieku skaits), kas jāpilda atbalsta saņēmējiem pēc darbības pabeigšanas vai pamatlīdzekļa iegādes. Šādos gadījumos darbības fāzē var būt vajadzīgas papildu pārbaude uz vietas, lai pārlicinātos, vai nosacījumi tiek pildīti.

Ja darbības pēc būtības ir nemateriālas un pēc to pabeigšanas paliek maz fizisku pierādījumu vai to nav vispār, piemērojot labāko praksi, varētu veikt pārbaudes uz vietas šo darbību īstenošanas laikā (proti, pirms pabeigšanas). Šādas pārbaudes uz vietas ir lietderīgas, lai pārbaudītu šo darbību patiesumu.

5. Visas pārvaldības pārbaudes jāpabeidz laikus, lai dalībvalstu iestādes varētu laikus iesniegt KNR 138. pantā minētos dokumentus, proti, pārskatus, pārvaldības deklarāciju un gada kontroles ziņojumu vai revīzijas atzinumu. Vadošajai iestādei ieteicams noteikt iekšējus termiņus visu pārvaldības pārbažu pabeigšanai, lai SI varētu apliecināt pārskatus saskaņā ar KNR 126. panta c) punktu, VI varētu sagatavot pārvaldības deklarāciju saskaņā ar KNR 125. panta 4. un 10. punktu un RI varētu sagatavot revīzijas atzinumu un gada kontroles ziņojumu saskaņā ar KNR 127. panta 5. punktu.

Komisijai iesniegtajos apliecinātajos pārskatos neiekļauj izdevumus, ja plānotās pārvaldības

pārbaudes nav pabeigtas pilnā mērā un izdevumi nav apstiprināti kā likumīgi un pareizi⁵. Ja VI nolēmj veikt pārbaudes uz vietas (piemēram, papildus tām, ko tā, iespējams, jau ir veikusi) nākamajā grāmatvedības gadā, visi konstatētie pārkāpumi jāanalizē saskaņā ar piemērojamiem noteikumiem un Komisijas “Norādījumiem par pārskatiem”.

1.7. Pārvaldības pārbaūžu biežums

Administratīvās pārbaudes jāveic attiecībā uz visiem atbalsta saņēmēju iesniegtajiem starpposma un galīgajiem atlīdzības pieteikumiem.

Piemērojot paraugpraksi, Komisijas dienesti iesaka katram atbalsta saņēmēju iesniegtajam atlīdzības pieteikumam pievienot visaptverošus dokumentus, lai VI varētu pārbaudīt izdevumu likumību un pareizību saskaņā ar valsts un Savienības noteikumiem. Tāpēc administratīvajās pārbaudēs pilnīgi jāizskata katra atlīdzības pieteikuma apliecināšie dokumenti (piemēram, rēķini, maksājumu apliecināšie dokumenti, darba laika uzskaites tabeles, klātbūtnes uzskaites lapas, piegādi apliecināšie dokumenti un citi).

Lai gan atbilstoši regulai jāveic pārvaldības pārbaudes attiecībā uz visiem atbalsta saņēmēju iesniegtajiem atlīdzības pieteikumiem, var nebūt lietderīgi pārbaudīt katru izdevumu pozīciju salīdzinājumā ar apliecināšajiem dokumentiem, kas pievienoti katram iesniegtajam atlīdzības pieteikumam, un pieteikumā iekļautajiem piegādi apliecināšajiem dokumentiem. Tāpēc pamatotā gadījumā pārbaudāmās izdevumu pozīcijas katrā atlīdzības pieteikumā var atlasīt, pamatojoties uz darījumu izlasi, kurā ir ņemti vērā riska faktori (pozīciju vērtība, atbalsta saņēmēja veids, iepriekšējā pieredze), un papildināt ar gadījumrakstura izlasi, lai nodrošinātu, ka visas pozīcijas var tikt atlasītas. Pārbaudīto izdevumu vērtība ir summa, kas pārbaudīta salīdzinājumā ar apliecināšajiem dokumentiem. Izmantoto metodiku nosaka VI *ex-ante*, un ieteicams noteikt parametrus, lai gadījumrakstura izlases pārbaudes rezultātus varētu izmantot, prognozējot kļūdas nepārbaudītajā datu kopā. Ja pārbaudītajā izlasē ir konstatētas būtiskas kļūdas, ieteicams paplašināt pārbaudi, lai noteiktu, vai kļūdām ir kāda kopīga iezīme (proti, darījuma veids, atrašanās vieta, produkts, laikposms), un pēc tam vai nu paplašināt pārbaudes, iekļaujot visus atlīdzības pieteikumus, vai prognozēt izlasē konstatētās kļūdas iespējamību nepārbaudītajā datu kopā. Kopējo kļūdu aprēķina, saskaitot kļūdas uz risku pamatotajā izlasē un prognozēto kļūdu gadījumrakstura izlasē.

Paraugprakse liecina, ka ir ieteicams pieprasīt, lai kopā ar atbalsta saņēmēja atlīdzības pieteikumu tiktu iesniegti visi atbilstošie dokumenti. Tas ļauj pārbaudīt visus dokumentus administratīvajās pārbaudēs, tādējādi samazinot vajadzību pārbaudīt šos dokumentus uz vietas. Apliecinātajos dokumentos jābūt norādītam vismaz visu atsevišķo izdevumu pozīciju grafikam, kurā minēta izdevumu kopsumma, atsauces uz attiecīgajiem rēķiniem, maksājuma datums un maksājuma atsauces numurs, kā arī noslēgto līgumu saraksts. Turklāt ideālā gadījumā pievieno elektroniskos rēķinus un maksājumus vai rēķinu kopijas un maksājumus apliecināšus dokumentus attiecībā uz visām izdevumu pozīcijām. Tomēr, ja tas nozīmē, ka atbalsta saņēmēji iesniedz ārkārtīgi lielu skaitu dokumentu, alternatīva pieeja varētu būt pieprasīt apliecināšos dokumentus tikai attiecībā uz

⁵ Saskaņā ar KNR 126. panta c) punktu, kad SI iesniedz pārskatus Komisijai, tā apliecina, ka pārskatos iekļautie izdevumi ir likumīgi un pareizi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1011/2014 VII pielikumu, kurā ir noteikts, ka SI jāapliecina, ka: i) pārskati ir pilnīgi, pareizi un patiesi un ka pārskatos iekļautie izdevumi atbilst piemērojamiem tiesību aktiem un ir radušies saistībā ar darbībām, kas atlasītas finansējuma piešķiršanai saskaņā ar kritērijiem, kuri piemērojami darbības programmai un atbilst piemērojamiem tiesību aktiem; ii) ir ievēroti konkrētu fondu regulu, Regulas (ES, *Euratom*) Nr. 966/2012 59. panta 5. punkta un KNR 126. panta d) un f) punkta noteikumi; iii) ir ievēroti KNR 140. panta noteikumi par dokumentu pieejamību.

pārbaudei atlasītajām izdevumu pozīcijām. Šīs pieejas priekšrocība ir tā, ka samazinās atbalsta saņēmēju iesniedzamo dokumentu skaits. Tomēr, tā kā vajadzīgos apliecināšos dokumentus var atlasīt tikai pēc tam, kad ir saņemts atbalsta saņēmēja atlīdzības pieteikums, prasījuma izskatīšana var tikt kavēta, jo jāgaida pieprasītie dokumenti. Arī iespējama dokumentu glabāšanas risks ir augstāks, ja atbalsta saņēmējs pārtrauc darbības pirms perioda beigām.

Ieteicamā paraugprakse ir administratīvajās pārbaudēs pārbaudīt arī atbilstību valsts un Savienības noteikumiem, tostarp publiskā iepirkuma procedūrām. Lai gan, piemērojot paraugpraksi, jāpārbauda visas publiskā iepirkuma procedūras, tas varētu nebūt lietderīgi lielā noslēgto līgumu skaita dēļ. Šādā gadījumā VI jāizstrādā procedūra, lai pārbaudītu uz risku pamatotu līgumu izlasi. Saskaņā ar paraugpraksi ieteicams pārbaudīt visus līgumus, kas pārsniedz ES noteiktos robežlielumus, bet attiecībā uz līgumiem, kas nepārsniedz ES noteiktos robežlielumus, tādu izlasi, kas izveidota, piemērojot uz risku pamatotu pieeju. KNR 122. panta 3. punktā ir paredzēts jauns noteikums attiecībā uz e-kohēziju. Elektroniskā informācijas apmaiņa starp atbalsta saņēmējiem un attiecīgajām struktūrām, kas iesaistītas kohēzijas politikas īstenošanā, ir paredzēta, lai samazinātu administratīvo slogu. Piemērojot labāko praksi, var izveidot datorizētas sistēmas, kas ļauj atbalsta saņēmējam vietējā līmenī reģistrēt sistēmā visus apliecināšos dokumentus, tostarp izdevumu grafikus, rēķinu kopijas un maksājumus apliecināšos dokumentus, un iesniegt tos elektroniski. Tas ļauj izskatīt visus dokumentus administratīvajās pārbaudēs.

Pārbaudes uz vietas

Lai gan administratīvās pārbaudes ir visaptverošas un pamatīgas, ir daži elementi, kas attiecas uz izdevumu likumību un pareizību, kurus nevar pārbaudīt administratīvā pārbaudē. Tāpēc ir ļoti svarīgi veikt pārbaudes uz vietas, lai pārbaudītu, vai darbība ir patiesa, produkts ir nodrošināts vai pakalpojums ir sniegts atbilstoši nolīguma noteikumiem un nosacījumiem, kāds ir darbības fiziskais progress, vai ir izpildīti Savienības noteikumi par publicitāti. Pārbaudes uz vietas var izmantot arī tam, lai pārliecinātos, vai atbalsta saņēmējs sniedz precīzu informāciju par darbības fizisko un finansiālo īstenošanu.

Ja pārbaudes uz vietas un administratīvās pārbaudes veic dažādi cilvēki, procedūrām jānodrošina, ka gan vieni, gan otri saņem atbilstošu un savlaicīgu informāciju par veikto pārbaudu rezultātiem. Gan administratīvajās pārbaudēs, gan pārbaudēs uz vietas par pamatu var ņemt atbalsta saņēmēju sagatavotos progresu ziņojumus vai inženieru sniegtos pārskatus – gadījumos, kad jāpārbauda lielas infrastruktūras darbības.

Nosakot atbilstoši KNR 125. panta 5. punkta b) apakšpunktam veicamo pārbaudu apjomu, VI pamatos gadījumos var ņemt vērā atbalsta saņēmēja iekšējās kontroles procedūras. Piemēram, ja atbalsta saņēmējs ir valdības ministrija un izdevumu kontroli jau ir veikusi atsevišķa šīs ministrijas struktūrvienība (t. i., struktūrvienība ar attiecīgi nošķirtām funkcijām) atbilstoši savām kontroles procedūrām, VI var uzskatīt, ka šāda kontrole stiprina ticamību, kas jāiegūst saskaņā ar KNR 125. panta 5. punktu, tomēr tā jāprojām ir atbildīga par turpmākām pārbaudēm, kas jāveic saskaņā ar minēto pantu. Tomēr atbalsta saņēmēju pašu veiktās pārbaudes nevar uzskatīt par līdzvērtīgām KNR 125. pantā paredzētajām pārbaudēm.

Pārbaudes uz vietas var veikt izlases veidā. Ja pārbaudēm uz vietas veic darbību atlasī, VI izveido dokumentāciju, kurā aprakstīta un pamatota izlases veidošanas metode, kā arī uzskaitītas pārbaudei atlasītās darbības. Vadošā iestāde katru gadu pārskata izlases veidošanas metodi. Ja attiecīgais atbalsta saņēmējs ir atbildīgs par darbību, ko veido projektu grupa, VI ievieš procedūru, lai noteiktu, kurus darbības projektus pakļaus pārbaudei uz vietas.

Nevienu darbību nedrīkst izslēgt no iespējamās pārbaudes uz vietas. Tomēr praktiski programmās vai prioritārajos virzienos, kur ir liels mazu darbību skaits, administratīvās pārbaudes var sniegt augsta līmeņa ticamību (piemēram, vai atbalsta saņēmējs nosūta VI visus atbilstošos dokumentus un

vai ir sniegti uzticami dokumentāri pierādījumi par darbības patiesumu). Tādā gadījumā administratīvās pārbaudes var papildināt ar pārbaudēm uz vietas attiecībā uz šādu darbību izlasi, lai apstiprinātu ticamību. Attiecībā uz lielām infrastruktūras darbībām, kuras īsteno vairākus gadus, iespējams, ka būs vajadzīgas vairākas pārbaudes īstenošanas laikā un īstenošanas beigās.

Pārbaūžu uz vietas laiks, biežums un aptvērums ir atkarīgs no darbības sarežģītības, darbībai piešķirtā publiskā atbalsta apjoma, pārvaldības pārbaudēs atklātā riska līmeņa, administratīvajās pārbaudēs veikto sīki izstrādāto pārbaūžu apmēra un RI veiktajām vispārīgajām PKS revīzijām, kā arī atbalsta saņēmēja iesniegto dokumentu veida.

Ja darbībās iepriekš konstatētas problēmas vai pārkāpumi, kā arī gadījumos, kad administratīvajās pārbaudēs ir konstatēti atsevišķi darījumi, kas šķiet aizdomīgi un tādēļ būtu jāpārbauda papildus (t. i., pastāv riska iespēja), veidojot izlasi, vairāk uzmanības var pievērst lielas vērtības darbībām. Papildus jāizveido gadījumrakstura izlase.

Kā norādīts 1.2. nodaļā, dalībvalstis var izvēlēties izmantot *ARACHNE* riska novērtēšanas rīku, ar ko var noteikt vairāk nekā 100 risku, pamatojoties uz riska rādītājiem, piemēram, saistībā ar iepirkumiem, līgumu pārvaldību, atbilstību, darbības rezultātiem, koncentrāciju, kā arī brīdinājumiem saistībā ar reputāciju un krāpšanu. Šī programma ļauj VI atklāt riskantākos projektus, līgumus, līgumslēdzējus un atbalsta saņēmējus, kā arī palīdz uzlabot tās administratīvo spēju riskantākajos gadījumos, plānojot apmeklējumus uz vietas. Turklāt sistemātiska risku noteikšana var palīdzēt VI uzraudzīt SS deleģētos uzdevumus, piemēram, pirmā līmeņa kontroles pasākumus. Ieinteresētās dalībvalstis var saņemt apmācību par to, kā izmantot šo rīku.

Ja pārbaudēs uz vietas ir konstatētas problēmas, pamatojoties uz gadījumrakstura izlasi, izlases apmērs jāpalielina, lai noteiktu, vai nepārbaudītajās darbībās ir līdzīgas problēmas.

Atlasot katrā darbībā pārbaudāmo izdevumu pozīcijas, ir spēkā tie paši noteikumi, kas administratīvajās pārbaudēs. Ja pēc tam, kad ir veiktas pārbaudes uz vietas, secina, ka liela daļa izdevumu, kas jau ir iekļauti Komisijai iesniegtā maksājumu pieprasījumā, ir kļūdaini, VI vai SS jāveic vajadzīgie korektīvie pasākumi, lai uzlabotu pārbaudes pirms nākamās izdevumu apliecināšanas Komisijai. To var izdarīt, vai nu uzlabojot administratīvās pārbaudes, vai veicot pārbaudes uz vietas pirms izdevumu apliecināšanas Komisijai.

Vadošajai iestādei, veicot pārvaldības pārbaudes, jānodrošina šā procesa pietiekama dokumentēšana, lai tā varētu pierādīt, ka gan administratīvo pārbaūžu, gan pārbaūžu uz vietas biežums kopumā ir pietiekams, lai sniegtu pietiekamu ticamību par programmas līdzfinansēto izdevumu likumību un pareizību.

Saskaņā ar paraugpraksi VI, veicot pārbaudi uz vietas attiecībā uz pasākumiem, kas ietver būvniecības darbus, vajadzētu veikt papildu pārbaudes attiecībā uz izmantoto materiālu kvantitāti un kvalitāti. Parasti līgumslēdzējs un darbu vadītājs ir atbildīgi par to, lai pārlicinātos, ka ieguldījumi pilnīgi atbilst tehniskajā specifikācijā paredzētajiem nosacījumiem. Viņi veic būvniecībā izmantoto materiālu kvantitātes un kvalitātes pārbaudes. Tomēr dažos gadījumos būvniecībā izmantotie materiāli neatbilst tehniskajā specifikācijā paredzētajām prasībām, lai gan līgumslēdzējs vai darbu vadītājs ir veikuši pārbaudes. Sekas ir nopietnas, un ir ļoti dārgi novērst bojājumus pēc tam, kad ieguldījumi jau ir veikti. Iespējamo risku piemēri:

- drīz pēc darbu pabeigšanas jāveic ceļu seguma remonts, jo segums ir pārāk plāns vai tas neatbilst tehniskajā specifikācijā paredzētajai kvalitātei, vai
- ēku, piemēram, notekūdeņu attīrīšanas iekārtās, izmantotā betona kvalitāte ir nepietiekama vai neatbilst standartiem. Pastāv risks, ka ēka kļūs nelietojama vai būs jāveic dārgi darbi, lai novērstu bojājumus. Vadošā iestāde vai tās nolīgta neatkarīga eksperta veiktas papildu pārbaudes

attiecībā uz izmantotā materiāla kvantitāti un kvalitāti palīdz novērst nopietnus zaudējumus būvniecības laikā un pēc tam, stiprināt ticamību, ka Komisijai tiek apliecināti tikai pareizi izdevumi, turklāt tās palīdz novērst korupciju.

1.8. Dokumentu pārvaldības pārbaudes

Visas pārvaldības pārbaudes (gan administratīvās pārbaudes, gan pārbaudes uz vietas) jādokumentē projekta lietā, un rezultātiem jābūt pieejamiem visiem iesaistītajiem darbiniekiem un struktūrām. Dokumentācijā jānorāda paveiktais darbs, darba paveikšanas laiks, sīka informācija par izskatīto atlīdzības pieteikumu, pārbaudīto izdevumu summa, pārbaudīto rezultāti, tostarp kopējais konstatēto kļūdu daudzums un biežums, konstatēto pārkāpumu pilnīgs apraksts, skaidri norādot attiecīgos pārkāptos Savienības vai valsts noteikumus, un veiktie korektīvie pasākumi. Veicot papildu pasākumus, var iesniegt ziņojumu par pārkāpumiem un procedūru finansējuma atgūšanai.

Lai iegrāmatotu visas paveiktās darbības un to rezultātus, bieži izmanto pārbaudes lapas, ko aizpilda pārbaudīto laikā. Šīm lapām jābūt pietiekami izvērstām. Piemēram, dokumentējot izdevumu atbilstības pārbaudes, nepietiek ar vienu rindiņu pārbaudes lapā, kas apstiprina, ka deklarācijā iekļauto izdevumu pamatotība ir pārbaudīta. Pārbaudes lapā ir sīki jāizklāsta visu pārbaudāmo atbilstīgo izdevumu pozīciju saraksts, norādot atbilstošu juridisko pamatojumu (piemēram, atbilstīgā laikposma izdevumu maksājumi, apliecināto dokumentu un banku izrakstu pareizība, darbības pieskaitāmo izmaksu asignējumu atbilstība un pamatotība). Publiskā iepirkuma gadījumā ieteicams izmantot sīki izstrādātas pārbaudes lapas, kurās iekļauti iepirkuma procedūras galvenie riski (skatīt 2.1. nodaļu).

Attiecībā uz vienkāršākām pārbaudēm, piemēram, darījumu saraksta summas pārbaudi, pietiek, ja paveikto darbu apliecina tikai ar kāšiti pie kopējās summas. Vienmēr jānorāda pārbaudes veicēja vārds, uzvārds un ieņemamais amats, kā arī pārbaudes diena.

Lai pārbaudē pierādītu, ka ir ievērotas publicitātes prasības, var noderēt ziņojumu dēļu fotogrāfijas, reklāmas brošūru kopijas, mācību kursu materiāli un diplomi.

Katrai programmai jāuztur sistēma, kurā reģistrē un glabā datorizētus datus par katru darbību, kas vajadzīgi pārbaudēm un iegūti no tām. Dalībvalstīs protokoli glabājas datorizētās pārraudzības informācijas sistēmās. Tas atvieglo pārbaudīto plānošanu, palīdz izvairīties no nevajadzīga divkārša darba un sniedz noderīgu informāciju citām struktūrām (t. i., RI, SI). Turklāt dalībvalstīm jāuztur pārvaldības pārbaudīto reģistrs, kurā glabā vismaz šādus datus, kas attiecas uz pārbaudēm: konstatēto pārkāpumu vērtību, ietekmēto apmēru, pārkāpuma vai konstatējuma veidu un veiktos pasākumus. Šis reģistrs jāuztur, lai par pārvaldības deklarāciju un attiecīgo statistiku varētu regulāri ziņot citām struktūrām (t. i., RI, SI).

Informācija (tostarp datums, kad veiktas atsevišķu darbību pārbaudes) jāreģistrē datorizētā pārraudzības sistēmā.

1.9. Ārēju iestāžu iesaiste pārvaldības pārbaudīto veikšanā

Parasti par pārvaldības pārbaudēm kopumā ir atbildīga vadošā iestāde, bet pārbaudes veic par programmas vai prioritārā virziena pārvaldību tieši atbildīgā struktūra. Šo pārbaudīto veikšanai piešķir pietiekamu skaitu darbinieku, lai pārbaudes veiktu pienācīgi un laikus (skatīt 1.4. nodaļu).

Tomēr situācijās, kad pārbaudāmās darbības ir pārāk apjomīgas vai tehniski sarežģītas un izrādās, ka VI rīcībā nav pietiekami daudz darbinieku vai pārbaudīto veikšanai vajadzīgo resursu, iespējams, ir piemēroti iesaistīt ārējas iestādes un uzticēt tām dažus vai visus pārbaudīto aspektus. Ja ir nolemts pārbaudīto veikšanā iesaistīt ārējas iestādes, tad darba uzdevumā ir precīzi jānorāda veicamā darba tvērums un atzinuma teksts. Tāpēc ikviena kavēšanās, veicot šo darbu, var ietekmēt deklarējamo

atbilstīgo izdevumu robežvērtības, lai izvairītos no N+3 saistību atcelšanas. Lai izvairītos no šā riska, VI ir ieteicams īstenot procedūras, lai pārliecinātos, vai ārējās iestādes apstrādā ziņojumus laikus. Tas īpaši attiecas uz valsts iestādēm, jo var gadīties kavēšanās saistībā ar līgumtiesību piešķiršanu šāda veida darbiem. Arī līgumslēdzējām iestādēm šajā gadījumā tiek uzlikts papildu slogs, jo ir jāizvērtē pieaicināto iestāžu darba kvalitāte, piemēram, izskatot vairākus atlīdzības pieteikumus. Lai veiktu šo funkciju, parasti ir vajadzīgi papildu darbinieki. Tāpēc vajadzētu apsvērt visus minētos faktoros, pirms tiek pieņemts lēmumu pārvaldības pārbaūžu veikšanā iesaistīt ārējas iestādes.

1.10. Revidentu apliecinājumi

Individuālā atbalsta nolīgumu noteikumos var būt iekļauta prasība atbalsta saņēmējiem pievienot revidenta apliecinājumu iesniegtajiem atlīdzības pieteikumiem. Šie apliecinājumi var būt dažādi atkarībā no revidenta veiktā darba tvēruma, tomēr parasti tie atbilst pamatprasībām, piemēram, apliecinājumā ir apstiprināts, ka izdevumi attiecas uz atbilstīgo laikposmu un pozīcijām, kas apstiprinātas nolīgumā, ka ir izpildīti individuālā atbalsta nolīguma noteikumi, kā arī tas, ka ir pieejami atbilstoši apliecinātie dokumenti, tostarp grāmatvedības uzskaites dokumenti. Lai gan ticamību atbilstoši KNR 125. panta 5. punktam nevar gūt vienīgi paša atbalsta saņēmēja vai šā atbalsta saņēmēja pilnvarotas trešās puses (piemēram, revidentu) veiktās pārbaudēs, tomēr revidentu apliecinājumi — ja veiktā darba kvalitāte ir pietiekama — ļauj veikt pārvaldības pārbaudes izlases kārtā, ņemot vērā apzinātos riskus, tostarp risku, ko rada fakts, ka apliecinājuma iesniedzēja struktūra nav neatkarīga. Lai uz apliecinājumiem varētu paļauties, ir ļoti svarīgi, lai VI sniegtu atbalsta saņēmēju revidentiem norādījumus par veicamā darba tvēruma un iesniedzamiem ziņojumiem vai apliecinājumiem. Tiem nevajadzētu būt vienkārši apliecinājumiem, kur vienā teikumā ir apstiprināta atbalsta saņēmēju deklarāciju pareizība; apliecinājumā jāsniedz paveiktā darba un rezultātu apraksts.

Starptautiskā Grāmatvežu federācija (*IFAC*) ir izdevusi Saistīto pakalpojumu starptautisko standartu 4400, kur ir noteikti standarti un sniegti norādījumi par revidenta profesionālajiem pienākumiem, pildot iepriekš saskaņotas procedūras attiecībā uz finanšu informāciju, un par ziņojumiem, ko iesniedz revidents saistībā ar šādu uzdevumu. Šāda veida iepriekš saskaņotu procedūru var izmantot, lai sniegtu revidenta apliecinājumu, ko pievieno atlīdzības pieteikumam, kuru iesniedz atbalsta saņēmējs.

Veicot iepriekš saskaņotas procedūras, revidenta uzdevums ir veikt procedūras, kuras līdzinās revīzijai un par kurām ir vienojušies revidents, iestāde un jebkuras attiecīgās trešās puses, kā arī ziņot par faktiskajiem konstatējumiem. Jautājumi, par kuriem jāvienojas:

- uzdevuma veids;
- uzdevuma mērķis;
- tādas finanšu informācijas noteikšana, kurai piemēros iepriekš saskaņotas procedūras;
- konkrētu piemērojamo procedūru veids, ilgums un apmērs;
- paredzamais veids ziņojumam par faktiskajiem konstatējumiem.

Ziņojumā ir pietiekami sīki jāapraksta uzdevuma mērķis un iepriekš saskaņotās procedūras, lai lasītājs varētu saprast, kāda veida darbs un kādā apmērā ir paveikts. *ISRS 4400* ir arī iekļauti derīgi paraugi uzdevumu vēstulēm un ziņojumiem par faktiskajiem konstatējumiem.

Revidētais finansējuma saņēmēja uzņēmuma gada finanšu pārskats nevar aizstāt konkrētu revidenta apliecinājumu par katru atlīdzības pieteikumu, ko iesniedzis atbalsta saņēmējs.

Lai pārliecinātos par revidentu apliecinājumu kvalitāti un uzticamību, VI izskata vairākus revidentu

apliecinājumus.

1.11. Pienākumu nošķiršana

Lai pārlicinātos, vai ir izpildīts funkciju nodalīšanas princips (atbilstoši KNR 72. panta b) punktam), un izvairītos no riskiem situācijās, kad VI (vai SS) ir atbildīga par i) darbību atlasīšanu un apstiprināšanu, ii) pārvaldības pārbaudēm un iii) maksājumiem, jānodrošina šo trīs funkciju pienākumu pienācīgu nošķiršanu.

Kā norādīts iepriekš, ja VI (vai SS) ir arī atbalsta saņēmēja, jānodrošina atbilstoša funkciju nošķiršana, veicot KNR 125. panta 5. punktā paredzētās pārbaudes. Pienācīgu nošķiršanu var nodrošināt, piemēram, pārvaldības pārbaudžu veikšanā izmantojot atsevišķu departamentu tajā pašā organizācijā, kas nav atkarīgs no departamenta, kurā atrodas atbalsta saņēmējs. Tas varētu būt finanšu departaments vai iekšējās revīzijas struktūrvienība, ja neviena no šīm struktūrām nav atbalsta saņēmēja, un ja pēdējā neveic nekādus revīzijas darbus saskaņā ar KNR 127. pantu.

Darbiniekus, kuri veic KNR 125. panta 5. punktā paredzētās pārvaldības pārbaudes, neiesaista sistēmu revīzijās vai darbību revīzijās, par kurām atbildīga RI (KNR 127. pants), un otrādi. Pārvaldības pārbaudžu uzdevumi atšķiras no uzdevumiem revīzijās, par kuru veikšanu ir atbildīga RI, un pēdējās veic *ex-post* (t. i., pēc maksājuma iesniegšanas Komisijā). Šīs revīzijas paredzētas, lai novērtētu iekšējo kontroles pasākumu efektivitāti, savukārt pārvaldības pārbaudes ir iekšējo kontroles pasākumu daļa. Tādēļ šie dažādie darbi ir skaidri jānošķir, un tas attiecas gan uz šo darbu plānošanu, gan uz to organizāciju, izpildi, saturu un dokumentēšanu.

Lai gan pārvaldības pārbaudes un revīzijas, par kuru veikšanu ir atbildīga RI, nošķir, informācijas apmaiņa starp VI, SI un RI ir vēlama. Piemēram, pārvaldības pārbaudžu veicēji jāinformē par revīziju rezultātiem, un pārvaldības pārbaudžu veicēji var vērsties pie RI pēc padoma; savukārt RI, veicot risku analīzi un izstrādājot revīzijas stratēģiju, vajadzētu ņemt vērā pārvaldības pārbaudžu rezultātus.

2. Pārvaldības pārbaudžu īpašas jomas⁶

2.1. Publiskais iepirkums

Atsauces:

(i) Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīva 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru;

(ii) Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīva 2004/17/EK, kas koordinē līgumu piešķiršanas procedūras subjektīviem, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu jomā;

(iii) Komisijas skaidrojošais paziņojums par Kopienas tiesību aktiem, ko piemēro līguma slēgšanas tiesību piešķiršanā, uz ko neattiecas vai tikai daļēji attiecas publiskā iepirkuma direktīvu noteikumi (2006/C179/02);

(iv) Komisijas skaidrojošais paziņojums par to, kā Kopienas tiesību aktus attiecībā uz publisko iepirkumu un koncesijām piemērot institucionalizētajai valsts un privātā sektora partnerībai (2007/C 6661);

(v) "Interesu konfliktu atklāšana publiskā iepirkuma procedūrās attiecībā uz strukturālā

⁶ Šajā nodaļā norādītās atsauces uz ES tiesību aktiem ir orientējošas, t. i., tās ir nepilnīgas. Attiecīgās valsts iestādes ir atbildīgas par to, lai būtu izpildīti visi atbilstošie ES un valsts tiesību akti, tostarp tie, uz kuriem nav sniegtas skaidras norādes šajos norādījumos.

darbībām. Praktiski norādījumi vadītājiem.”⁷;

(vi) “Viltotu dokumentu atklāšana strukturālo darbību jomā. Praktiski norādījumi vadošajām iestādēm.”⁸;

(vii) jaunās iepirkuma direktīvas:

- Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/23/ES par koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu;
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 2004/18/EK;
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/25/ES par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK;

(viii) Komisijas 2013. gada 19. decembra Lēmums C(2013) 9527 , ar ko izstrādā un apstiprina vadlīnijas tādu finanšu korekciju noteikšanai, ko Komisija atbilstoši dalītās pārvaldības principam piemēro Savienības finansētajiem izdevumiem par neatbilstību publiskā iepirkuma noteikumiem.

(ix) “Norādījumi praktizējošiem speciālistiem par to, kā nepieļaut tipiskākās kļūdas no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem finansētajos projektos”

Publiskā iepirkuma pārbaucēju mērķis ir nodrošināt atbilstību Savienības publiskā iepirkuma noteikumiem un saistītajiem valsts noteikumiem un gādāt, lai visā procesā tiktu ievēroti vienlīdzīgas attieksmes, nediskriminācijas, pārredzamības, brīvas pārvietošanās un brīvas konkurences principi. Pārbaudes jāveic uzreiz⁹ pēc attiecīgā procesa, jo bieži vēlāk ir grūti veikt korektīvas darbības.

Finansējuma piešķiršanas posmā jāpārlicinās, vai atbalsta saņēmēji izprot savus pienākumus šajā jomā un darbinieki ir pienācīgi apmācīti. Dažās dalībvalstīs ir izstrādāti īpaši, ar publisko iepirkumu saistīti atbalsta saņēmējiem paredzēti norādījumi vai pat paraugi. Tie īpaši noder gadījumos, kad atbalsta saņēmēji ir noslēguši vienreizējus nolīgumus un viņiem trūkst vajadzīgās pieredzes. Komisija ir izstrādājusi norādījumus un skaidrojumus par Kopienas noteikumiem attiecībā uz publisko iepirkumu, un tajos ir sniegta derīga informācija un paskaidrojumi (http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/index_en.htm). Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ĢD arī nesēn pabeidza “Norādījumus praktizējošiem speciālistiem par to, kā nepieļaut tipiskākās kļūdas no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem finansētajos projektos”¹⁰.

Ir būtiski nodrošināt, lai šīs pārbaudes veiktu pietiekami pieredzējuši un kvalificēti darbinieki un lai šo darbinieku rīcībā būtu sīki izstrādātas pārbaudes lapas.

Vadošajai iestādei ir ļoti ieteicams jau gatavoties 2014. gada 28. marta *Oficiālajā Vēstnesī* L94 publicēto publiskā iepirkuma direktīvu īstenošanai, ņemot vērā, ka transponēšanas termiņš ir 2016. gada 18. aprīlis.

⁷ Darba dokuments, ko izstrādājuši dalībvalstu grupas eksperti ar OLAF atbalstu. Tie ir izstrādāti, lai atvieglotu darbības programmu īstenošanu un veicinātu labāko praksi. Tie nav juridiski saistoši dalībvalstīm, taču tajos ir sniegtas vispārīgas pamatnostādnes ar ieteikumiem un aprakstīta paraugprakse.

⁸ Darba dokuments, ko izstrādājuši dalībvalstu grupas eksperti ar OLAF atbalstu. Tie ir izstrādāti, lai atvieglotu darbības programmu īstenošanu un veicinātu labāko praksi. Tie nav juridiski saistoši dalībvalstīm, taču tajos ir sniegtas vispārīgas pamatnostādnes ar ieteikumiem un izklāstīta paraugprakse.

⁹ Par publisko iepirkumu vienkāršotu izmaksu iespēju gadījumā skatīt “Norādījumus par vienkāršotu izmaksu iespējām (VII)”, EGESIF_14-0017.

¹⁰ Tiks publicēti http://ec.europa.eu/regional_policy.

Publiskā iepirkuma pārbaūžu biežums

Pārvaldības pārbaūžu biežums jānosaka VI atbilstoši līgumu vērtībai un veidam.

Ja publisko iepirkumu jau ir pārbaudījusi cita kompetenta valsts iestāde, rezultātus var ņemt vērā pārvaldības pārbaudes vajadzībām, ja VI uzņemas atbildību par šīm pārbaudēm un to tvērums ir vismaz tāds pats kā pārbaudei, kuru veiktu VI.

Plānošana

Atbalsta saņēmēji ir atbildīgi par sākotnējās izpētes kvalitāti, kā arī par projektu izmaksu plānošanu un precizitāti. Ja VI uzskata, ka pastāv risks, tai kā preventīvs pasākums jāveic šo elementu *ex-ante* pārbaude, kā arī jāpārbauda, vai izmaksu aplēses ir atjauninātas. Gadījumos, kad aplēstās izmaksas ir tuvas ES noteiktajai robežvērtībai, pieejai jābūt piesardzīgai. Šādos gadījumos ieteicams apsvērt iespēju lemt par ES mēroga konkursu:

- tāpēc, ka vadošajai iestādei pārvaldības pārbaudēs ir jānoskaidro, kā tika veiktas izmaksu aplēses; proti, iepriekš minētajos gadījumos jānodrošina, ka izmaksu aplēses nepamatoti nesamazina cenu, lai izvairītos no ES mēroga konkursa; izmaksas, kas tuvas robežvērtībai, ir riska faktors;
- papildinājumu dēļ; konkursa specifikācijās var nebūt iekļauti kādi elementi, kas vēlāk tiek pievienoti kā papildinājumi, un kopā ar šiem papildinājumiem līguma summa pārsniedz ES noteikto sliekšni.

Tā var izvairīties no problēmām sākotnējā iepirkumā, kā arī papildu darbiem vai papildu līgumiem projektu īstenošanas stadijā.

Veicot pārbaudes, īpaša uzmanība jāpievērš šādiem aspektiem:

- izmantotās publiskā iepirkuma metodes piemērotībai;
- līgumu īstenošanas dažādo posmu savstarpējai saistībai (zemes iegādei, būvlaukuma sagatavošanai, komunikāciju pieslēgumam utt.),
- finansēšanas plāniem un valsts līdzfinansējuma pieejamībai.

Konkursi

Liela vērtības līgumu gadījumā vai zinot, ka atbalsta saņēmējiem trūkst vajadzīgās pieredzes publiskā iepirkuma jomā, pirms paziņošanas par līgumu VI ieteicams nodrošināt, ka šo iestāžu eksperti vai pieaicināti eksperti pārbauda konkursa dokumentu, tostarp konkursa noteikumu kvalitāti. Īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai pārbaudītu, vai specifikācijās ir pienācīgi definēti tehniskie, ekonomiskie un finansiālie resursi un vai tiek izmantoti atbilstoši atlases un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritēriji.

Lai gan publiskā iepirkuma noteikumos ES ir paredzējusi konkrētas konkursu izsludināšanas prasības, VI jāpārbauda, vai arī gadījumos, kad līgumu vērtība ir mazāka par ES noteikto robežvērtību vai pakalpojumi ietilpst kategorijā, kam piemēro tikai dažas prasības, kuras ietvertas Direktīvā 2004/18/EK (t. i., šie pakalpojumi attiecas uz minētās direktīvas II B pielikumu) vai Direktīvā 2004/17/EK (t. i., šie pakalpojumi attiecas uz minētās direktīvas XVII B pielikumu), ir garantēts pienācīgs (t. i., līgumu vērtībai un īpatnībām atbilstīgs¹¹) līgumu izsludināšanas līmenis,

¹¹ Spriedums lietā C-324/98 *Telaustria*, 2000, ECR I-10745 un Komisijas skaidrojošais paziņojums par Kopienas tiesību aktiem, ko piemēro līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanā, uz ko neattiecas vai tikai daļēji attiecas publiskā iepirkuma direktīvu noteikumi (2006/C179/02)

lai nodrošinātu Līguma vispārējo vienlīdzīgas attieksmes un pārredzamības principa ievērošanu. Tas ir īpaši svarīgi publiskajā iepirkumā, kurā ir pārrobežu interese. To var nodrošināt, pieprasot atbalsta saņēmējiem pievienot atlīdzības pieteikumiem attiecīgo publikāciju kopijas. Jāpieprasa arī pierādījumi par to, ka ir izsūtīti paziņojumi par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, jo īpaši attiecībā uz pakalpojumiem, kas minēti Direktīvas 2004/18/EK II B pielikumā vai Direktīvas 2004/17/EK XVII B pielikumā.

Atlases un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritēriji

Lai pienācīgi pārbaudītu, vai piedāvājumu atlase un līguma slēgšanas tiesību piešķiršana ir notikusi atbilstīgi ES un valsts publiskā iepirkuma noteikumiem, VI jāiegūst un jāizskata vērtēšanas komisiju sagatavotie piedāvājumu vērtēšanas ziņojumi. Turklāt VI vai attiecīgajām struktūrām jāizskata ikviena sūdzība, ko līgumslēdzējai iestādei vai citām attiecīgajām struktūrām ir iesnieguši pretendenti. Pārvaldības pārbaudēs VI pašai jāpārlicinās, vai ir pienācīgi ievērota sūdzību iesniegšanas procedūra. Šīs sūdzības var liecināt par nepilnībām līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā.

Ja līgumu vērtība pārsniedz EK publiskā iepirkuma direktīvās noteikto robežvērtību, dažu dalībvalstu VI sūta novērotāju uz konkursa rezultātu vērtēšanu. Tad tiek sagatavots pārskats, kurā izklāstīti novērotāja secinājumi par konkursa rezultātu vērtēšanu. Novērotājs pārbauda, vai sagatavotais konkursa rezultātu vērtēšanas pārskats ir pietiekami sīki izstrādāts un vai tajā ir izklāstīts, kā vērtēšanas komiteja ir nonākusi pie attiecīgajiem secinājumiem. Ja ir liels tādu līgumu skaits, kuru vērtība pārsniedz noteikto robežvērtību, šāda pieeja var nebūt lietderīga, bet tā ir ieteicama gadījumos, kad ir zināms, ka līgumslēdzējai iestādei trūkst vajadzīgās pieredzes. To var izmantot arī tam, lai veiktu izlases veida paraugu pārbaudes un pārlicinātos, ka spēcīgākās līgumslēdzējas iestādes, kas atbildīgas par daudzskaitlīgiem līgumiem, kuru vērtība pārsniedz noteikto sliekšni, ievēro attiecīgos publiskā iepirkuma noteikumus.

Daži konkursa novērtējuma un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru aspekti, kas Komisijas revīzijās ir atzīti par problemātiskiem:

- atlases posms nav nošķirts no līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas posma, un valda juceklis atlases un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijos;
- līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas posmā neatbilstīgi piemēro atlases kritērijus;
- konkursa paziņojumā un konkursa aprakstā npublicē atlases un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijus;
- piedāvājumu iesniegšanas posmā izmanto diskriminējošas tehniskās specifikācijas vai pieprasa valsts atļaujas;
- novērtēšanā izmantotie atlases un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritēriji atšķiras no publicētajiem kritērijiem;
- izmantotie kritēriji nesaskan ar Līgumā paustajiem pamatprincipiem (pārredzamību, nediskrimināciju, vienlīdzīgu attieksmi);
- nepilnīgi vērtēšanas misijas pieņemto lēmumu protokoli;
- pārāk atturoši atlases kritēriji, kas nav saistīti ar līguma priekšmetu.

Dažās dalībvalstīs ir izveidota neatkarīga publiskā iepirkuma pārbaudes struktūrvienība, kurai ir piešķirtas tiesības veikt pārbaudes visos iepirkuma procedūras posmos līdz līguma noslēgšanas

posmam. Gan valsts, gan ES finansētu līgumu gadījumā darbinieki var piedalīties pieteikumu vērtēšanā kā novērotāji. Gadījumā, ja rodas šaubas par kādu procedūras elementu, viņi ziņo par šīm šaubām gan līgumslēdzējai iestādei, gan VI. Tā VI tiek informēta par ikvienu iespējamo problēmu saistībā ar līgumu un, pirms tā apstiprina atbalsta saņēmēja iesniegtos izdevumus, kas attiecas uz konkrēto līgumu, tā var pieprasīt informāciju gan no atbalsta saņēmēja, gan publiskā iepirkuma pārbaudes struktūrvienības, lai pārliecinātos, vai konstatētās problēmas tiek pienācīgi risinātas. Lai precizētu ES finansēto līgumu pārbaūžu apjomu un tvērumu, var noslēgt vienošanos starp VI un publiskā iepirkuma pārbaudes struktūrvienību.

Līgumu īstenošanas posms

Dažas līgumu īstenošanas posma jomas, kas Komisijas revīzijās ir atzītas par problemātiskām:

- tiesības veikt papildu darbus piešķir tieši, nerīkojot papildu konkursu;
- īstenošanās posmā veic būtiskus grozījumus svarīgākajos līguma noteikumos.

Ja līgumu vērtība pārsniedz ES publiskā iepirkuma direktīvās noteikto robežvērtību, saskaņā ar paraugpraksi ieteicams ieviest procedūru, kas nodrošinātu, ka par visiem papildu līgumiem vai būtiskiem grozījumiem līgumos paziņo publiskā iepirkuma pārbaudes struktūrvienībai vai VI, pirms šos līgumus paraksta līgumslēdzēja iestāde. Tas ļautu veikt visas pārbaudes, ko uzskata par vajadzīgām, lai pārliecinātos, vai ir izpildīti attiecīgie publiskā iepirkuma noteikumi, pirms noslēdz attiecīgos līgumus vai apstiprina grozījumus¹².

Piemēri tipiskākajām problēmām, kuras iepriekš publiskā iepirkuma jomā ir atklājuši Komisija:

- papildu darbi — tiesības veikt papildu darbus piešķir tieši, lai gan nav apstākļu, ko rūpīga līgumslēdzēja iestāde nevarētu paredzēt;
- nelikumīgi tiesību piešķiršanas kritēriji;
- projektu sadalīšana, lai izvairītos no ES līmeņa iepirkuma procedūrām;
- nelikumīgi atlases kritēriji;
- pārāk ierobežojoši termiņi piedāvājumu iesniegšanai;
- līguma slēgšanas tiesību tieša piešķiršana;
- neatbilstība paziņošanas procedūrām;
- nepilnības piedāvājumu precizējumos;
- nespēja sniegt atbilstošas revīzijas liecības;
- sarunu un paātrinātās procedūras nepamatota izmantošana;
- nepilnības līguma vērtības aprēķinā;
- nav ievērots noteiktais iesniegšanas termiņš;
- darbi sākti pirms iepirkuma procedūras pabeigšanas.

2.2. Vide

Kopienas tiesību aktos ir iekļauti vairāk nekā 200 tiesību aktu vides jomā. Šie likumdošanas pasākumi aptver visas vides nozares, tostarp ūdeni, gaisu, dabu, atkritumus un ķīmikālijas, savukārt citi pasākumi attiecas uz tādiem horizontāliem jautājumiem kā piekļuve vides informācijai un sabiedrības dalība ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā. Lai gan viss vides tiesību aktu kopums attiecas uz līdzfinansētām darbībām, saistībā ar ESIF īpaši svarīgas ir šādas tematiskās jomas:

¹² Tiesas 2013. gada 21. janvāra spriedums lietā T-540/10 un lietā T-235/11 par tādu neparedzētu apstākļu interpretēšanu, kas saistīti ar līgumu papildinājumiem.

- Direktīvā par **ietekmes uz vidi novērtējumu**¹³ ir noteikts, ka dalībvalstīm pirms projekta apstiprināšanas vai atļaušanas jāveic konkrētu sabiedrisku un privātu projektu novērtējums, ja tie varētu būtiski ietekmēt vidi. Lai gan direktīvas par ietekmes uz vidi novērtējumu oficiālajās prasībās tas vēl nav iekļauts, tomēr dažu projektu izstrādes procesā jāņem vērā arī klimata ietekme uz projektu, ko dēvē par pielāgošanos klimata pārmaiņām¹⁴. Direktīvā ir ņemti vērā Orhūsas konvencijas noteikumi par sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju vērsties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem. Direktīvā par ietekmes uz vidi novērtējumu ir iekļauti noteikumi par izņēmuma gadījumiem (direktīvas 2. panta 3. punkts). Jaunākajos norādījumos ir uzsvērti izņēmuma apstākļi, kuros var piemērot šos noteikumus (saskaņā ar ES Tiesas standarta pieeju atkāpju interpretēšanai).
- Direktīva par **stratēģisko vides novērtējumu**¹⁵ — vides novērtējumu var veikt attiecībā uz individuāliem projektiem, pamatojoties uz iepriekš minēto Direktīvu par ietekmes uz vidi novērtējumu, vai attiecībā uz sabiedriskiem plāniem vai programmām, pamatojoties uz Direktīvu par stratēģisko vides novērtējumu. Papildus prasībai dalībvalstīm veikt novērtējumu pirms darbības programmas apstiprināšanas Direktīvā par stratēģisko vides novērtējumu ir ietverti uzraudzības rādītāji, lai sākuma posmā atklātu neparedzētu negatīvo ietekmi un veiktu atbilstošas novēršanas darbības. Atbilstošos gadījumos, lai izvairītos no divkārsa darba, var izmantot pašreizējās uzraudzības procedūras. Turklāt var būt jāatjauno jau īstenots stratēģiskā vides novērtējuma process, ja darbības programmā ir veiktas būtiskas izmaiņas. Ja pašās darbības programmās ir paredzēti papildu plāni un programmas, jāizvērtē, vai arī tām vajadzētu piemērot stratēģiskā vides novērtējuma procesu. Visbeidzot, jānorāda, ka attiecībā uz Atkritumu pamatdirektīvā paredzētajiem atkritumu apsaimniekošanas plāniem ir obligāti jāveic stratēģiskais vides novērtējums. Tikai tādiem pasākumiem un infrastruktūras darbiem, kas atbilst atkritumu apsaimniekošanas plāniem, kuri ir paziņoti Komisijai, ir atļauts piešķirt finansējumu.
- **Vides informācija** — brīva piekļuve informācijai par vides direktīvu¹⁶ ir paredzēta tam, lai padarītu sabiedrībai pieejamāku valsts iestādēm pieejamo informāciju par vidi un lai nodrošinātu, ka visā Kopienā piemēro godīgus standartus attiecībā uz piekļuvi informācijai.

Uz **dabas** jomu attiecas Putnu direktīva un Dzīvotņu direktīva¹⁷, jo īpaši saistībā ar ietekmi uz “*Natura 2000*” teritoriju tīklu. Kopā šīs direktīvas sniedz visaptverošu aizsardzības sistēmu daudziem dzīvniekiem un augiem, kā arī atlasītiem dzīvotņu veidiem. Lai atjaunotu vai uzturētu Kopienas nozīmes dabisko dzīvotņu un sugu labvēlīgu aizsardzību, ar Dzīvotņu direktīvu ir izveidots “*Natura 2000*” aizsargāto teritoriju ekoloģisks tīkls, kas ir kļuvis par galveno elementu EK dabas un bioloģiskās daudzādības politikā. Dzīvotņu direktīvā (6. pantā) ir iekļauti īpaši noteikumi par atbilstošu ietekmes novērtējumu, kā arī mazināšanas un kompensācijas

¹³ Padomes Direktīva 85/337/EEK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu 1985. gada direktīva par ietekmes uz vidi novērtējumu un tās trīs grozījumi ir kodificēti ar 2011. gada 13. decembra Direktīvu 2011/92/ES. Direktīva 2011/92/ES ir grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa Direktīvu 2014/52/ES. Direktīvas 2014/52/ES transponēšanas termiņš ir 2017. gada 16. maijs.

¹⁴ Skatīt “Norādījumus par klimata pārmaiņu un bioloģiskās daudzveidības integrēšanu ietekmes uz vidi novērtējumā”, Eiropas Komisijas Vides ĢD, 2013. gads. Pienākums attiecas uz projektiem, kuriem piemēro ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru pēc Direktīvas 2014/52/ES transponēšanas valsts tiesību aktos (ne vēlāk kā pēc 2017. gada 16. maija).

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu, kurā pēdējie grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2014/52/ES.

¹⁶ Padomes Direktīva 90/313/EEK, kas grozīta ar Direktīvu 2003/4/EK.

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (Direktīvas 79/409/EEK kodificēta versija) par savvaļas putnu aizsardzību, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2013/17/ES; Padomes Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2013/17/ES.

pasākumiem.

- **Ūdens** — ar Ūdens pamatdirektīvu¹⁸ izveido visu ūdenstilpņu (t. i., upju, ezeru, pārejas ūdeņu, piekrastes ūdeņu, kanālu un gruntsūdeņu) aizsardzības sistēmu Eiropas Savienībā. Tās galvenais mērķis ir līdz 2015. gadam ar integrētu pārvaldību, pamatojoties uz upju baseinu rajoniem, panākt labu ūdens resursu kvalitāti. Tajā ir iekļauti īpaši noteikumi (4.7. pantā) par novērtējumu attiecībā uz infrastruktūru ar iespējamiem ūdens resursu bojāšanas riskiem, piemēram, saistībā ar iekšzemes ūdensceļu projektiem.
- **Atkritumi** — Atkritumu pamatdirektīvā¹⁹ ir noteiktas pamatprasības atkritumu apsaimniekošanai un izveidota atkritumu apsaimniekošanas risinājumu hierarhija (dilstošā izvēles secībā: novēršana, utilizācija, atkārtota izmantošana, materiālu pārstrāde, enerģijas utilizācija, iznīcināšana). Lai atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras projektu varētu līdzfinansēt no ERAF vai Kohēzijas fonda, tam jābūt daļai no saskaņota atkritumu apsaimniekošanas plāna. Atkritumu poligonu direktīvā²⁰ ir sīki izklāstīti noteikumi, lai novērstu vai mazinātu atkritumu poligonu iespējamo negatīvo ietekmi, tostarp augsnes, gaisa un ūdens piesārņojumu, kā arī cilvēku veselības apdraudējumus, un samazinātu atkritumu poligonos nonākošo bioloģiski noārdāmu atkritumu daudzumu. Direktīva par atkritumu sadedzināšanu²¹ ir paredzēta tam, lai novērstu vai ierobežotu — cik vien tas ir praktiski — atkritumu sadedzināšanas negatīvo ietekmi uz vidi un attiecīgos cilvēku veselības apdraudējumus. Tajā ir noteikti stingri darbības nosacījumi un tehniskās prasības, kā arī paredzētas izmešu robežvērtības atkritumu sadedzināšanas rūpnīcām ES.

Vairākās direktīvās, kas paredzētas pārstrādes uzlabošanai, piemēram, par iepakojuma, elektrisko un elektronisko iekārtu, transportlīdzekļu un akumulatoru atkritumiem, ir noteikti saistoši mērķi atkritumu vai konkrētu tajos esošu materiālu pārstrādei. Lielākajā daļā šo direktīvu ir skaidri norādīts, ka produktu ražotāji ir finansiāli atbildīgi par atkritumu piemērotu apstrādi.

Pārvaldības pārbaudēs vides jomā jāpārlicinās, vai atbalsta saņēmējs ir izpildījis piemērojamās direktīvas, pārbaudot, vai atbilstīgi procedūrām ir saņemtas attiecīgas kompetento valsts iestāžu atļaujas. Kompetentajām valsts iestādēm jāpārlicinās, vai ES vides tiesību akti ir pareizi piemēroti, un, ja tā nav, jāveic atbilstoši pasākumi

Lai, atlasot un apstiprinot darbības, VI varētu veikt savus KNR 125. panta 3. punktā paredzētos pienākumus, tai jāpārlicinās, vai ir pieejami atbilstoši iekšējie vai ārējie resursi, lai varētu noteikt visas svarīgākās vides problēmas, kas saistītas ar konkrētu apstiprinātās darbības veidu. Lai šajā saistībā palīdzētu VI, var izveidot ciešas darba attiecības ar valsts vides aģentūrām.

Līdzīgi, KNR 125. panta 5. punktā paredzēto pārvaldības pārbaudītu darbību atbilstību vides noteikumiem.

2.3. Valsts atbalsts

Dalībvalstīm jāpilda noteikumi par valsts atbalstu. Valsts atbalsts pastāv, ja ir izpildīti Līguma 107. panta 1. punkta noteikumi: atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai

¹⁸ Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2008/32/EK.

¹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/12/EK par atkritumiem, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2011/97ES.

²⁰ Padomes Direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2011/97/ES.

²¹ Padomes Direktīva 2000/76/EK par atkritumu sadedzināšanu, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 1137/2008.

konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.

Dalībvalstīm jāpaziņo Komisijai par pastāvošā valsts atbalsta apmēru, un valsts atbalstu nevar īstenot, kamēr Komisija to nav apstiprinājusi. Tomēr konkrēti pasākumi ir atbrīvoti no paziņošanas, jo tie ir saderīgi ar Līgumu, ja tie atbilst konkrētiem nosacījumiem (grupu atbrīvojums) vai neveido valsts atbalstu (*de minimis*).

Lai gan atlases process ir ļoti svarīgs, vērtējot, vai ir izpildīti valsts atbalsta noteikumi, pārvaldības pārbaūžu mērķis ir arī pārbaudīt, vai darbībā ir kāds valsts atbalsta elements, un pēc tam pārlicināties, vai ir ņemti vērā attiecīgo tiesību aktu noteikumi.

Parasti novērtējuma izstrādē ir svarīgi ievērot šādas regulas un pamatnostādnes valsts atbalsta jomā²²:

- *de minimis* noteikumi — Regula (EK) Nr. 1407/2013 vai, iespējams, iepriekšējās regulas. Ir arī īpaša *de minimis* regula, kas attiecas uz pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi (Komisijas Regula (ES) Nr. 360/2012);
- grupu atbrīvojuma noteikumi — Komisijas Regula (ES) Nr. 651/2014, iepriekšējo Grupu atbrīvojuma regulu (EK) Nr. 800/2008 atcēla ar Komisijas Regulas (ES) Nr. 651/2014 57. pantu atbilstoši šīs Regulas 58. pantā paredzētajiem pārejas noteikumiem;
- paziņotais atbalsts (individuāls vai shēmas) — skatīt Konkurences ĢD tīmekļa vietni: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/register.

Valsts atbalsta noteikumu regulu un pamatnostādņu saraksts ir pieejams tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/legislation.html

Attiecībā uz finanšu instrumentiem pārbaudēs jāņem vērā arī šādi dokumenti:

- attiecībā uz riska finansējumu — Pamatnostādnes par valsts atbalstu, lai veicinātu riska finansējuma ieguldījumus 2014/C 19/04;
- attiecībā uz garantijām: Komisijas Paziņojums 2008/C155/02 par EK līguma 87. un 88. panta piemērošanu valsts atbalstam garantiju veidā;
- attiecībā uz aizdevumiem: Komisijas Paziņojums 2008/C14/02 par atsauces likmes un diskonta likmes noteikšanas metodes pārskatīšanu.

Turklāt, kā minēts attiecīgajos norādījumos²³: “Attiecībā uz finanšu instrumentiem valsts atbalstam jābūt atbilstīgam visos trijos līmeņos: VI, fondu fonda un finanšu starpnieka līmenī. Atbalsts jāpārbauda dažādos līmeņos: fonda pārvaldītāja (kas saņem atlīdzību), privātā investora (kas līdzinvestē un var saņemt atbalstu) un galasaņēmēja līmenī”. Attiecībā uz ESIF KNR 37. panta 12. punktā noteikta attiecīgā piemērojamība: “Piemērojot šo pantu, piemērojamie Savienības valsts atbalsta noteikumi ir tie noteikumi, kuri ir spēkā laikā, kad vadošā iestāde vai struktūra, kas īsteno fondu fondu, ar līgumu apņemas nodot programmas ieguldījumus finanšu instrumentam vai attiecīgā gadījumā finanšu instruments ar līgumu apņemas nodot programmas ieguldījumus galasaņēmējiem”.

²² Šajos norādījumos nav iespējams sniegt visu valsts atbalsta tiesību aktu kopuma pilnīgu pārskatu. Valsts atbalsta tiesību aktu kopums ir izklāstīts Konkurences ĢD tīmekļa vietnē:

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html

Tīmekļa vietne tiek regulāri atjaunināta.

²³ Skatīt “Finanšu instrumenti ESIF programmās 2014.–2020. gadam. Īsa rokasgrāmata vadošajām iestādēm” (2014. gada 10. decembra EGESIF_14_0038-03) 7.7. nodaļu; pieejama http://ec.europa.eu/regional_policy/the_funds/fin_inst/pdf/fi_esif_2014_2020.pdf

Praktiski valsts atbalsta pārvaldības pārbaudēm jāpapildina pārbaudes, ko veic darbības atlases procesā:

- 1) tajās jāpārbauda, vai darbībā ir iekļauts valsts atbalsts; jānorāda, ka valsts atbalsta iespējamība netiek izslēgta, ja saņēmējs ir nevalstiska organizācija vai valsts struktūra; šajā nolūkā pārbauda, vai atbalsta saņēmējs neveic kādu saimniecisku darbību (piemēram, piedāvā preces vai pakalpojumus tirgū, kur pastāv konkurence) neatkarīgi no tā juridiskā statusa;
- 2) ir precīzi jānosaka juridiskais statuss (parasti, pamatojoties uz atlasītajiem darbības dokumentiem);
- 3) ir ļoti ieteicams izmantot īpašu pārbaudes lapu katram valsts atbalsta pasākuma veidam, lai pārliecinātos, vai ir pārbaudīti visi attiecīgie noteikumi. Šādu pārbaudes lapu izmanto kā neoficiālu dokumentu un veikto pārbaudžu revīzijas liecību.

Lai gan svarīgākās atbilstības pārbaudes jāveic atlases procesā, pārvaldības pārbaudēs jāveic papildu pārbaudes. Piemēram:

- attiecībā uz *de minimis* noteikumu var pārbaudīt atbalsta saņēmēja pārskatus, lai pārliecinātos, vai nav pārsniegta *de minimis* robežvērtība un vai tā ir ievērota visos vienas grupas uzņēmumos (vismaz pārbaudot deklarāciju atbilstoši *de minimis* regulām vai izmantojot valsts noteikumos atļautus līdzekļus);
- attiecībā uz grupu atbrīvojumiem īpaša uzmanība jāpievērš MVU jēdziena definīcijai, visu veidu pasākumiem piemērojamiem kopīgiem noteikumiem (stimulējoša ietekme, pārredzamība utt.) un īpašiem noteikumiem attiecībā uz dažādām atbalsta kategorijām (cita starpā maksimālajām summām, maksimālajai intensitātei, attiecināmajām izmaksām);
- attiecībā uz paziņoto atbalstu jāpārbauda apstiprinātā atbalsta nosacījumi.

Tas ir ļoti svarīgi, lai nodrošinātu valsts atbalsta pareizu pārbaudi, pamatojoties uz konkrētām pārbaudes lapām katram pasākumam, ko izmanto kā neoficiālu dokumentu vai veikto pārbaudžu revīzijas liecību.

Piemēri tipiskākajām problēmām, kuras iepriekš valsts atbalsta jomā ir atklājuši Komisija:

- *de minimis* noteikuma nepietiekama pārbaude;
- pieļaujamo atbalsta robežvērtību pārsniegšana, jo uzņēmums neatbilst MVU statusam, un tāpēc tam nav tiesību uz MVU piemaksu;
- darbi ir sākti priekšlaicīgi (pirms atbalsta pieteikuma iesniegšanas) vai pirms licences piešķirējas iestādes apstiprinājuma saņemšanas;
- nepietiekamas pārbaudes attiecībā uz atbalsta “stimulējošo ietekmi”.

2.4. Finanšu instrumenti

Atsauce:

- (i) KNR 40. pants un 125. panta 9. punkts;
- (ii) KNR IV pielikums (obligātās prasības finansēšanas nolīgumiem vai stratēģijas dokumentiem);
- (iii) Deleģētās regulas (ES) Nr. 480/2014 9. un 25. pants²⁴;
- (iv) Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 15. novembra Regula (EK) Nr. 1781/2006 attiecībā uz naudas līdzekļu pārskaitījumiem pievienoto informāciju par maksātāju;
- (v) Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 26. oktobra Regula (EK) Nr. 1889/2005 par

²⁴ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.138.01.0005.01.ENG

skaidras naudas kontroli, kuru ieved Kopienas teritorijā vai izved no tās;

(vi) Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 4. decembra Direktīva 2001/97/EK, ar ko groza Padomes Direktīvu 91/308/EEK, par to, kā novērst finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtas naudas legalizēšanai;

(vii) Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 26. oktobra Direktīva 2005/60/EK par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai;

(viii) "Finanšu instrumenti ESIF programmās 2014.–2020. gadam. Īsa rokasgrāmata vadošajām iestādēm" (2014. gada 10. decembra EGESIF_14_0038-03)²⁵, ko papildinās ar atbilstošiem sīkākiem īpašiem norādījumiem, tostarp papildinot fi-compass — unikālo konsultatīvo pakalpojumu platformu, kas veicina finanšu instrumentu apgušanu ESIF (<http://www.fi-compass.eu/>)²⁶.

Finanšu instrumentu pārvaldības pārbaudēs jāpārlicinās, vai iestādes, kas īsteno attiecīgi fondu fondus vai finanšu instrumentu, ir nodrošinājušas atbilstību piemērojamiem normatīviem aktiem, ESIF pareizu finanšu pārvaldību, aktīvu aizsardzību, uzticamu finanšu uzraudzību un ziņošanu.

Finanšu instrumentu darbību gadījumā VI veic administratīvas pārbaudes attiecībā uz katru atbalsta saņēmēja iesniegto maksājumu pieteikumu. Arī finanšu starpnieks var būt atbalsta saņēmējs gadījumā, ja tas tieši pārvalda fondu fondu vai finanšu instrumentu. Struktūra, kas īsteno finanšu instrumentu, ziņo struktūrai, kura īsteno fondu fondu (ja tāda ir) un kura ziņo VI.

Attiecībā uz finanšu instrumentiem, ko īsteno EIB atbilstīgi KNR 38. panta 4. punkta b) apakšpunkta i) punktam un Komisijas Deleģētās regulas (ES) Nr. 480/2014 9. panta 3. punktam, VI pilnvaro uzņēmumu, kas rīkojas saskaņā ar vienoto sistēmu, kuru izstrādājusī Komisija, lai veiktu KNR 125. panta 5. punkta b) apakšpunktā paredzētās darbības pārbaudes uz vietas. Komisija ir atjauninājusi pašreizējo kopējo revīzijas sistēmu un apspriedīs to ar dalībvalstīm. Pagaidām VI var konsultēties ar Komisiju, lai saņemtu padomu par attiecīgo metodiku, neskarot minētās regulas 9. panta 4. punktu.

Jānodrošina, ka finanšu instrumenta sistēma, kā arī tā īstenošana atbilst piemērojamiem tiesību aktiem, tostarp noteikumiem par ESIF, valsts atbalstu, publisko iepirkumu, atbilstošajiem standartiem un piemērojamiem tiesību aktiem par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanu, terorisma apkarošanu un krāpšanu nodokļu jomā. Struktūra jāpārbauda, kad tiek iesniegts pirmais maksājumu pieteikums, bet īstenošana — kad tiek iesniegts katrs nākamais pieteikums.

Attiecībā uz sistēmu cita starpā jāpārbauda šādi aspekti:

- *ex-ante* novērtējums atbilstīgi KNR 37. panta 2. punktu;
- Īstenošanas risinājums atbilstīgi KNR 38. pantam;
- finanšu instrumenta struktūra (ar vai bez fondu fondiem): piemēram, finanšu produktu piedāvājums, galasaņēmēji, paredzētā kombinācija ar dotāciju atbalstu (ja tāda ir);
- finansēšanas nolīguma(-u) vai stratēģijas dokumenta saturs (KNR IV pielikumā paredzētās obligātās prasības);
- atlase un nolīgumi ar fondu fondu vai finanšu starpniekiem;

²⁵ http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/fin_inst/pdf/fi_esif_2014_2020.pdf

²⁶ Sīki izstrādāto norādījumu un informācijas interpretāciju galīgā versija vispirms būs pieejama *INFOREGIO*, bet vēlāk <http://www.fi-compass.eu/>, kur būs apkopoti visi materiāli par finanšu instrumentiem.

- fiduciārie konti vai atsevišķas finansējuma daļa (tikai gadījumā, ja ir izraudzīts KNR 38. panta 4. punkta b) apakšpunktā paredzētais risinājums);
- valsts līdzfinansējums (KNR 38. panta 9. punkts), t. i., lai izsekotu valsts ieguldījumiem dažādos līmeņos;
- valsts atbalsts (tostarp noteikumi par riska finansējumu, grupu atbrīvojuma regula, *de minimis*, skatīt 2.3. punktu).

Attiecībā uz īstenošanu cita starpā jāpārbauda šādi aspekti:

- atbilstība finansēšanas nolīgumu elementiem (neatkarīgi no līmeņa, kurā tie ir noslēgti), tostarp:
- ieguldījumu stratēģijas īstenošana (piemēram, produkti, galasaņēmēji, kombinācija ar dotācijām);
- tāda uzņēmējdarbības plāna īstenošana, kurā noteikts saistību īpatsvars;
- pārvaldības izmaksu aprēķināšana un maksāšana;
- ieguldījumu īstenošanas uzraudzīšana un ziņošana, tostarp arī galasaņēmēju līmenī, revīzijas prasības un revīzijas liecības;
- atlase un nolīgumi ar finanšu starpniekiem, ja ir izmaiņas sistēmā.

Attiecībā uz finanšu instrumentiem, ko pārvalda saskaņā ar 38. panta 4. punkta c) apakšpunktu, jāpārbauda atbilstība stratēģijas dokumentam, kas minēts 38. panta 8. punktā.

Atbilstības tiesību aktiem par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanu un terorisma apkarošanu pamatā var būt ticamība, ko sniegusi valsts struktūra, kurai ar likumu ir piešķirtas tiesības šajā jomā un resursi, lai pārbaudītu struktūru, kas īsteno fondu fondu, un struktūru, kas īsteno finanšu instrumentu. Svarīgākie piemērojami tiesību akti ir minēti iepriekš.

Attiecība uz pārbaudēm uz vietas ir atšķirība starp:

- finanšu instrumentiem, kuri izveidoti Savienības līmenī un kurus tieši vai netieši pārvalda Komisija, un attiecībā uz kuriem VI neveic pārbaudes uz vietas (KNR 40. panta 1. un 2. punkts), taču tās saņem regulārus kontroles ziņojumus no struktūrām, kam uzticēta šo finanšu instrumentu īstenošana, un
- finanšu instrumentiem, kuri izveidoti valsts, reģionālā, starpnacionālā vai pārrobežu līmenī un kurus pārvalda VI vai tās pakļautībā, un attiecībā uz kuriem VI jāveic pārbaudes uz vietas.

Pārbaudes uz vietas vispirms jāveic finanšu instrumenta līmenī. Tās jāveic arī galasaņēmēja līmenī (piemēram, izlases veidā), ja VI uzskata, ka tas ir pamatoti, ņemot vērā apzināto riska līmeni.

Jānorāda, ka jāpārbauda arī atbilstības aspekti, tostarp:

- nosacījumi attiecībā uz investīciju posmu: parasti investīcijas, kuras atbalsta ar finanšu instrumentiem, dienā, kad pieņemts lēmums par investīcijām, nav fiziski pabeigtas vai pilnīgi īstenotas (KNR 37. panta 5. punkts, tomēr KNR 37. panta 6. punktā ir paredzēta atkāpe no šā noteikuma);
- finanšu instrumentu apvienošana ar citiem atbalsta veidiem vienā darbībā (KNR 37. panta 7. punkts) vai atsevišķā darbībā (KNR 37. panta 8. punkts). Jāizpilda KNR 37. panta 9. punktā paredzētie nosacījumi;
- ieguldījumu natūrā ierobežojumi (KNR 37. panta 10. punkts);

- PVN režīms (ja dotācijas un finanšu instrumenti ir apvienoti vienā darbībā, KNR 37. panta 11. punkts);
- darba kapitāls;
- grūtībās nonākuši uzņēmumi (ierobežojums, kas paredzēts ERAF regulas 3. panta 3. punkta d) apakšpunktā un valsts atbalsta noteikumos).

Prasības attiecībā uz revīzijas liecībām: atbalsta saņēmējs ir atbildīgs par to, lai nodrošinātu, ka ir pieejami apliecinājošie dokumenti, un nenosaka galasaņēmējiem tādas prasības par dokumentu glabāšanu, kuras pārsniedz tās, kas ir nepieciešamas, lai tie varētu pildīt šo pienākumu (KNR 40. panta 5. punkts). Atsevišķai uzskaiti jābūt par katru atbalsta veidu, ja vienā darbībā ir apvienoti finanšu instrumenti ar dotācijām, procentu likmju subsīdijām un/vai garantijas maksas subsīdijām un ja finanšu instrumenta atbalstītais galasaņēmējs saņem palīdzību arī no kāda cita Savienības finansēta avota (KNR 37. panta 7. un 8. punkts).

Tā kā ir iespējams, ka vienā finanšu instrumentā veic pārskatījumus no vairāk nekā vienas darbības programmas, šādos gadījumos ziņošanas, revīzijas un pārbaūžu vajadzībām fondu fondam vai finanšu starpniekam jāuztur atsevišķi konti vai atbilstoša uzskaites kodu sistēma attiecībā uz pārskaitījumiem no katras darbības programmas. Revīzijas liecību izskatīšanai jāietilpst 125. panta 5. punktā paredzētajās pārbaudēs.

Pārvaldības pārbaudēs jāpievēršas tam, lai pārbaudītu dokumentus, kas apliecina, ka ir izpildīti finansēšanas nosacījumi. Dokumenti var būt pieteikuma veidlapas, uzņēmējdarbības plāni, gada pārskati, pārbaudes lapas un ziņojumi no finanšu instrumenta par pieteikuma novērtējumu, noslēgts investīciju, aizdevuma vai garantijas nolīgums, uzņēmuma ziņojumi, ziņojumi par apmeklējumiem un valdes sanāksmēm, aizdevuma starpnieka ziņojumi garantiju fondam, kas atbalsta pieprasījumus, apstiprinājumi par atbilstību vides aizsardzības prasībām, ziņojumi par vienlīdzīgām iespējām un deklarācijas, kas iesniegtas saistībā ar saņemto *de minimis* atbalstu.

Izdevumu pierādījumi saņemto rēķinu veidā un MVU apliecinājumi maksājumiem par precēm un pakalpojumiem ir nepieciešami tikai kā revīzijas liecību daļa, ja MVU piešķirtais kapitāls, aizdevums vai garantija ir atkarīgi no izdevumiem par konkrētām precēm vai pakalpojumiem. Tomēr visos gadījumos jābūt apliecinājumam par riska kapitāla fonda vai aizdevuma starpnieka kapitāla vai aizdevuma pārskaitījumu uzņēmumam un pierādījumiem par to, ka ar finanšu instrumenta starpniecību piešķirtais atbalsts ir izmantots paredzētajam mērķim.

Finanšu instrumentu pārvaldības pārbaudes ir diezgan specifiskas, un to veikšanai ir vajadzīgas atbilstošas zināšanas. Uzmanība jāpievērš tam, vai fondu fondu un finanšu starpnieku atlasē tiek izraudzīti finanšu instrumenti, kas atbilst valsts atbalsta noteikumiem (dažādos īstenošanas līmeņos, piemēram, privāta līdzinvestora, fondu fonda, finanšu starpnieku un galasaņēmēju līmenī), noteikumiem par struktūru atlasī (piemēram, atbilstošos gadījumos publiskā iepirkuma noteikumus), un vai tajos ņemts vērā pārvaldības izmaksu līmenis.

Piemēri tipiskākajām problēmām, kuras iepriekš finanšu instrumentu jomā ir atklājuši Komisija²⁷ (2007.–2013. gada finanšu plāns):

- FVI izdotas garantijas kā aizdevumu nodrošinājums, kas piešķirtas no cita FVI tajā pašā DP;
- nelikumīgas kapitāla atlaides, ja aizdevuma pamatsumma nav pilnīgi atmaksāta;
- aizdevumi, kas izsniegti, lai finansētu tikai darba kapitālu līdz 2011. gada 1. decembrim;
- pārvaldības izmaksas, kas nav pamatotas ar pierādījumiem;
- nespēja sniegt atbilstošas revīzijas liecības;

²⁷ Tiesību aktu noteikumi attiecas uz iepriekšējiem periodiem un pašlaik vairs nav spēkā.

- lēna projektu īstenošana un, iespējams, neefektīvi pretpasākumi, kas ļautu uzlabot darbības rezultātus;
- neatbilstošas pārvaldības pārbaudes;
- finansēšanas nolīgumā trūkst obligāto elementu;
- darbību revīzija nav veikta darbības jomas ierobežojumu dēļ

2.5. Darbības, no kurām gūst ienākumus

Atsauce

- (i) KNR 61. pants un 65. panta 8. punkts, kā arī KNR V pielikums;
- (ii) Deleģētās regulas (ES) Nr. 480/2014 no 15. līdz 19. pants;
- (iii) Metodiskie norādījumi investīciju projektu izmaksu un ieguvumu analīzes veikšanai. Kohēzijas politikas ekonomiskā novērtējuma rīks 2014.–2020. gadā.

KNR ir nodalītas darbības, no kurām pēc to pabeigšanas gūst neto ienākumus (iespējams, arī īstenošanas laikā) un kuras minētas 61. pantā, un darbības, no kurām gūst neto ienākumus to īstenošanas laikā un uz kurām neattiecas 61. panta 1.–6. punkts, un kuras minētas 65. panta 8. punktā.

Darbības, no kurām pēc to pabeigšanas gūst neto ienākumus

KNR 61. panta 1. punktā ir definēts jēdziens “neto ienākumi”.

VI savās pārvaldības pārbaudēs ir, pirmkārt, jāpārbauda, vai darbība ir KNR 61. panta 1. punkta darbības jomā. Ja pēc darbības pabeigšanas ir gaidāmas ienākošās naudas plūsmas, VI ir īpaši jāpārbauda, vai ienākošās naudas plūsmas segs tieši lietotāji vai arī tās var klasificēt kā “citas ienākošās naudas plūsmas”, piemēram, citi privāti vai sabiedriski ieguldījumi vai citi finansiāli guvumi.

VI jāpārlicinās, vai ienākošās naudas plūsmas ir noteiktas, piemērojot pakāpenisku pieeju (t. i., pamatojoties uz atšķirību starp situācijām ar darbību un bez tās), kas var palīdzēt ietaupīt izmaksas. Ja atbalsta saņēmējs nav uzskatījis izmaksu ietaupījumu par neto ienākumiem, pārvaldības pārbaudēs jāgūst pierādījumi tam, ka tās kompensē līdzvērtīgs darbības subsīdiju samazinājums.

Ja darbība ir lielāka projekta daļa, var būt neatbilstoši veikt vienas darbības finanšu analīzi. VI jāpārbauda, vai ir veikta neatkarīgas analīzes vienības analīze un vai projekta neto ienākumi ir piešķirti darbībai proporcionāli darbības attiecināmajām izmaksām projekta investīciju izmaksās.

Saskaņā ar KNR 61. panta 2.–5. punktu darbības atbilstīgos izdevumus iepriekš samazina, ņemot vērā darbības iespēju radīt neto ienākumus, ko nosaka, izmantojot vienu no šīm metodēm:

- vienotas likmes neto ienākumu procentuālās daļas piemērošanu nozarei vai apakšnozarei;
- darbības diskontēto neto ienākumu aprēķināšanu;
- maksimālās līdzfinansēšanas likmes samazināšanu visām darbībām attiecīgajā programmas prioritātē vai pasākumā.

Metodi izvēlas atbilstīgi valsts noteikumiem.

Ja izmanto otro metodi, neto ienākumus, ko gūst darbības īstenošanas laikā un kas rodas no ienākumu avotiem, kuri nav ņemti vērā darbības potenciālo neto ienākumu noteikšanā, atskaita ne vēlāk kā galīgajā maksājumu pieprasījumā, ko iesniedz atbalsta saņēmējs.

VI jāsniedz atbalsta saņēmējiem atbilstoši norādījumi. Proti, VI jāsniedz norādes par metodiku, kas

jāpiemēro atbalsta saņēmējiem, prognozējot turpmākos neto ienākumus. Norādījumos ir arī jāpaskaidro noteikumi par to, kā izvēlēties potenciālo neto ienākumu noteikšanas metodi. Ja izvēlēta metode ir diskontēto neto ienākumu aprēķināšana, norādījumos jāsniedz sīka informācija par aprēķinos izmantojamiem parametriem, piemēram, pārskata perioda ilgumu, diskonta likmi, atlikušās vērtības aprēķināšanu u. c.

VI pārvaldības pārbaudēs jāpārbauda, vai ir izpildīti noteikumi un norādījumi un vai tādas darbības novērtēšana, no kuras gūst ienākumus, ir veikta pienācīgi un ir pilnīgi dokumentēta. Novērtējot neto ienākumu aprēķinu precizitāti, VI īpaši jāpārbauda, vai

– pieņēmumi attiecībā uz ienākumu un izmaksu prognozēm situācijās ar darbību un bez tās ir pamatoti un atklāti, ņemot vērā pieejamos vēsturisko datus, attiecīgo investīciju kategoriju, projekta veidu, rentabilitāti, kāda parasti paredzama no attiecīgās investīciju kategorijas, principa “piesārņotājs maksā” piemērošanu;

– ir tieša saikne starp novērtējumu un iepriekš minētajiem pieņēmumiem;

– ir izmantoti ieteicamie aprēķinu parametri (pārskata perioda ilgums u. c.);

– aprēķini ir pareizi.

Ja izvēlēta metode ir diskontēto neto ienākumu aprēķināšana, VI pārvaldības pārbaudēs īpaši jāpārbauda, vai ienākumi, kas gūti pirms darbības pabeigšanas, tika ņemti vērā diskontēto neto ienākumu aprēķināšanā kā ienākumu avots, vai arī tie ir (vai tiks) atskaitīti no kopējiem atbalsta saņēmēja deklarētajiem atbilstīgajiem izdevumiem. Kopumā, prognozējot un pārbaudot gūtos neto ienākumus, var piemērot proporcionālas procedūras atkarībā no darbībai piešķirtās finansiālās palīdzības apmēra.

Saskaņā ar KNR 61. panta 6. punktu, ja ir objektīvi neiespējami iepriekš noteikt ienākumus, neto ienākumus, kas gūti trīs gados no darbības pabeigšanas vai līdz programmas slēgšanas termiņam, atkarībā no tā, kurš no minētajiem termiņiem ir agrāks, atskaita no Komisijai deklarētajiem izdevumiem.

Jāizveido sistēma, kas ļautu VI atzīmēt tās darbības, kas atbilst KNR 61. panta 6. punkta noteikumiem, un uzraudzīt neto ienākumus, kā arī noteikt to apjomu ne vēlāk kā pirms programmas slēgšanas. Savās pārvaldības pārbaudēs uz vietas un pēc programmas pabeigšanas VI jāievieš procedūras, lai varētu pārbaudīt atbalsta saņēmēju ziņoto ienākumu precizitāti.

Cita starpā KNR 61. panta 7. punkta b) apakšpunktā ir noteikts, ka 61. pantu nepiemēro darbībām, kuru kopējās atbilstīgās izmaksas nepārsniedz EUR 1 000 000. Tāpēc VI jāpārlicinās, vai ikvienai darbībai, kuras kopējās atbilstīgās izmaksas pēc darbības pirmās reģistrēšanas VI informācijas sistēmā pieaug, pārsniedzot EUR 1 000 000 robežvērtību, piemēro 61. pantā minētās prasības. 61. panta 1.–6. punkts neattiecas arī uz darbībām, kuras atbalsta tikai no ESF.

Darbības, no kurām gūst ienākumus to īstenošanas laikā un uz kurām neattiecas KNR 61. panta 1.–6. punkts

Saskaņā ar KNR 65. panta 8. punktu no darbības atbilstīgajiem izdevumiem ne vēlāk kā galīgajā maksājumu pieprasījumā, ko iesniedz atbalsta saņēmējs, atskaita neto ienākumus, kas nav ņemti vērā darbības apstiprināšanas brīdī un kas tieši gūti tikai darbības īstenošanas laikā. Ja attiecībā uz visām izmaksām nevar pretendēt uz līdzfinansējumu, neto ienākumus sadala *pro rata* izmaksu atbilstīgajām un neatbilstīgajām daļām. Šis noteikums neattiecas uz darbībām, kuru kopējās atbilstīgās izmaksas nepārsniedz EUR 50 000.

Pamatojoties uz šo pantu, VI jāpaplašina sava ienākumu gūšanas aspekta pārbaude, iekļaujot visas

darbības, kuru kopējās atbilstīgās izmaksas pārsniedz EUR 50 000 un uz kurām neattiecas citi KNR 65. panta 8. punktā minētie izņēmumi. Kopumā tās ir darbības, uz ko neattiecas KNR 61. pants.

Attiecībā uz vienkāršoto izmaksu iespēju izmantošanu darbībās, no kurām gūst ienākumus, skatīt 7.4. nodaļu Komisijas “Norādījumos par vienkāršotu izmaksu iespējām (VII)” (EGESIF_14-0017).

2.6. Darbību ilgums

Saskaņā ar KNR 71. pantu VI jāpārlicinās, vai ESIF ieguldījums paliek darbībā tikai tad, ja piecos gados no galīgā maksājuma atbalsta saņēmējam vai laikposmā, kas attiecas uz valsts atbalstu, šajā darbībā nav veiktas būtiskas izmaiņas, kas minētas 71. panta 1. punkta a)–c) apakšpunktā. Desmit gadus ilgs laikposms ir noteikts gadījumiem, ja ražošanas darbību pārceļ ārpus ES. Īpaši nosacījumi attiecas uz MVU, finanšu instrumentiem, privātpersonām, kuras vēlāk saņem atbalstu no EGF, un darbībām, kas nav investīcijas infrastruktūrā vai ražošanā.

Savās pārbaudēs un pēc darbību pabeigšanas VI jāpārbauda atbilstība šiem nosacījumiem, tostarp pārbaudēs uz vietas izlases veidā. Ikvienu summu, kas atzīta par nepamatoti samaksātu, atgūst.

2.7. Vienlīdzība un nediskriminācija

Saskaņā ar KNR 7. pantu pārvaldības pārbaudēs jāpārbauda, vai darbībās ir ievērota un veicināta vīriešu un sieviešu līdztiesība un vai dažādos ESIF īstenošanas posmos ir integrēts dzimumu līdztiesības princips. Tas ietver dzimumu līdztiesības principa piemērošanu, nodrošinot, ka visās darbībās atklāti un aktīvi ir ņemta vērā to ietekme uz sieviešu un vīriešu attiecīgo situāciju, lai novērstu nevienlīdzību. Visām programmām jāveicina vīriešu un sieviešu līdztiesības uzlabošanās, un pirms programmu īstenošanas, tās laikā un pēc tam jāspēj pierādīt, ka visas programmas ietekmē šo aspektu. Pārvaldības pārbaudēm jāatbilst Pamattiesību hartas noteikumiem.

Turklāt pārbaudēs arī jāpārbauda, vai ir veikti atbilstoši pasākumi, lai dažādos fondu īstenošanas posmos – un jo īpaši attiecībā uz piekļuvi fondu līdzekļiem – novērstu jebkādu diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, ticības vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ.

Tāpēc atbilstošos gadījumos pārbaudes lapās, ko izmanto pārvaldības pārbaudēs, jāiekļauj jautājumi par līdztiesības un nediskriminēšanas principu ievērošanu. Pārvaldības pārbaudēs jāpārbauda līdzfinansēto programmu un darbību faktiskais sniegums salīdzinājumā ar mērķa rādītājiem visā plānošanas periodā. VI jāpārbauda, vai darbības īstenošanas laikā ir veikti atbilstoši pasākumi, lai izpildītu līgumā paredzētos attiecīgos nosacījumus. Vides pieejamība personām ar invaliditāti ir viens no kritērijiem, kas jāievēro, definējot ESIF līdzfinansētās darbības, un kas jāņem vērā dažādos īstenošanas posmos.

Visiem produktiem un pakalpojumiem, ko piedāvā sabiedrībai un finansē no ESIF, jābūt pieejamiem. Proti, dalībvalstīm jāizmanto visi iespējamie līdzekļi, lai nodrošinātu piekļuvi ēkām, transportam, informācijas un komunikācijas tehnoloģijām, kas ir svarīgas personu ar invaliditāti integrācijai. Tāpēc piekļuve vietām, loģistikai, informācijai un materiāliem (piemēram, izmantotajiem mācību materiāliem, radītajiem produktiem) jāņem vērā, lai panāktu, ka personas ar invaliditāti gūst tādu pašu labumu no projekta iznākuma kā citi cilvēki. Tas jāņem vērā ikvienā gadījumā, kad pakalpojumus vai produktus ir plānots pārdot, attīstīt, uzturēt vai atjaunot.

Noteikumi par pieejamību personām ar invaliditāti ir minēti ES publiskā iepirkuma direktīvās, un tajās ir noteikts, ka, kad vien iespējams, līguma dokumentos, piemēram, paziņojumos par līgumu, līgumam pievienotajos dokumentos vai papildu dokumentos, tehniskās specifikācijas jānosaka, ņemot vērā piekļuves kritērijus personām ar invaliditāti vai projektēšanu visu lietotāju ērtībām.

Pārvaldības pārbaudēs jāpārbauda, vai darbībās ir ņemti vērā šie noteikumi par pieejamību. Proti, pārbaudēs uz vietas jāpārbauda, vai ir pienācīgi īstenotas tehniskās specifikācijas vai jebkādi citi līguma dokumentos paredzētie noteikumi par pieejamības nodrošināšanu.

2.8. Mērķis “Eiropas teritoriālā sadarbība”

ETS programmās ERAF palīdzība ir vērsta uz pārrobežu ekonomisko, sociālo un vides pasākumu attīstību, transnacionālas sadarbības izveidi un attīstību, kā arī reģionālās politikas efektivitātes uzlabošanu. ETS programmu struktūra var būt sarežģīta, un tajā var būt iekļauta sadarbība starp dažādām dalībvalstīm, reģioniem un valstīm, kas nav dalībvalstis. Šīs sarežģītības dēļ uzskata, ka ir atbilstoši sniegt norādījumus par pārbaudēm šajā jomā.

Pārvaldības pārbaudes ir VI atbildība, ja tās veic saskaņā ar KNR 125. panta 4. punkta a) apakšpunktu un ETS regulas 23. panta 3. punktu. VI var deleģēt uzdevumus SS. Pārbaudēs jāiekļauj katrā tāda atbalsta saņēmēja izdevumi, kurš piedalās kādā sadarbības programmas darbībā.

Citos gadījumos par pārvaldības pārbaudēm ir atbildīgas dalībvalstis, trešās valstis vai teritorijas, kas norīko struktūru vai personu, kura ir atbildīga par to, lai tās teritorijā tiktu veiktas šādas atbalsta saņēmēju pārbaudes (“kontrolieris(-i)”), saskaņā ar ETS regulas 23. panta 3. un 4. punktu. Katra dalībvalsts vai trešā valsts vai teritorija izveido kontroles sistēmu, kas ļauj pārbaudīt līdzfinansēto produktu un pakalpojumu piegādi un sniegšanu, tādu izdevumu pamatotību, kuri deklarēti par darbībām vai darbību daļām, kas īstenotas tās teritorijā, un šo izdevumu, kā arī attiecīgo darbību vai šo darbību daļu atbilstību Savienības un pašas dalībvalsts, trešās valsts vai teritorijas noteikumiem. VI pārliecinās, vai ieceltais kontrolieris, kas minēts ETS regulas 23. panta 4. punktā, ir pārbaudījis katrā darbībā iesaistītā atbalsta saņēmēja izdevumus. VI ieteicams pārliecināties, vai atbildīgās dalībvalstis, trešās valstis vai teritorijas, kas norīko kontrolierus, ievieš kvalitātes kontroles procedūras, lai pārbaudītu kontroliera(-u) darba kvalitāti. Šajos gadījumā, ņemot vērā sadarbības programmu darbību veidu, dalībvalstīm, trešām valstīm vai teritorijām, kas norīko kontrolierus, ir jāatbalsta VI, lai tā varētu pildīt savus pienākumus.

Piemērojot paraugpraksi šajā jomā, var iekļaut PKS aprakstā dalībvalstu un trešo valstu vai teritoriju valsts iestāžu nosaukumus un kontrolieru vārdus, adreses un kontaktinformāciju.

Saskaņā ar ETS regulas 23. panta 5. punktu, ja līdzfinansēto produktu un pakalpojumu piegādes pārbaudi var veikt vienīgi attiecībā uz visu darbību, pārbaudi veic tās dalībvalsts VI vai kontrolieris, kurā atrodas galvenais atbalsta saņēmējs.

Kontrolieru veikto pārbaumu saturs un joma ir tādi paši kā VI veiktajām pārbaudēm attiecībā uz galvenajām darbības programmām. Kontrolieriem, kuri veic pārvaldības pārbaudes, jāpārbauda, vai līdzfinansētie produkti un pakalpojumi ir piegādāti un sniegti un atbalsta saņēmēju deklarētie darbību izdevumi faktiski ir radušies un atbilst Savienības un valsts noteikumiem. Šajā nolūkā tiem jāveic administratīvās pārbaudes attiecībā uz katru atbalsta saņēmēju iesniegto atmaksājumu pieteikumu un atsevišķu darbību pārbaudes uz vietas, kuras var veikt izlases veidā.

Šajā dokumentā iepriekš minētie vispārīgie principi attiecībā uz pārbaumu laika plānošanu, darbības tvērumu un biežumu, pārbaumu uz vietas organizēšanu, prasībām dokumentēt paveikto darbu un funkcionāli nošķirt pienākumus veikt pārbaudes un revīzijas attiecas arī uz darbu, ko pilda kontrolieri, kuri veic pārvaldības pārbaudi. Turklāt kontrolieriem, kuri veic pārvaldības pārbaudi, jāpārliecinās, vai atbalsta saņēmējiem un citām darbības īstenošanā iesaistītām struktūrām ir vai nu atsevišķa uzskaites sistēma, vai uzskaites kodu sistēma par visiem pārskaitījumiem, kas attiecas uz konkrēto darbību.

Tipiskākās kļūdas, ko konstatēja Komisijas dienesti saistībā ar ETS programmu līdzfinansētām darbībām 2007.–2013. gada plānošanas periodā, bija šādi:

- nepietiekamas revīzijas liecības;
- neuzrādītas personāla izmaksas;
- nepietiekams pieskaitāmo un vispārīgu administratīvo izmaksu pamatojums;
- nepilnības publiskā iepirkuma procedūrās;
- nav ņemti vērā ienākumi, kas gūti no darbībām;
- nepilnīgas pārbaudes lapas.

Komisijas revīzijas apliecināja, ka centralizētas pārvaldības pārbaudes, ko veic VI padotības iestādes, ir efektīvākas par citām sistēmām. Citu veidu kontroles sistēmās kontroles risks ir augstāks (pārvaldības pārbaudi veic vairāki darbinieki, nav standartizētu procedūru kvalitātes nodrošināšanai), pārbaudes ir vērstas galvenokārt uz finanšu kontroli, un VI un KS ir grūti uzraudzīt kontroles pasākumus.

Paraugprakse liecina, ka centralizēta pārvaldības pārbaūžu sistēma samazina kontroles riskus, izpratne par ES regulām ir labāka un tās tiek labāk pārzinātas, ja darbinieki, kuri veic pārvaldības pārbaudi, ir atbildīgi arī par galvenajām programmām. ETS regulas 23. panta 4. punktā ir teikts, ka kontrolieri, kuri veic pārvaldības pārbaudi, var būt tās pašas struktūras, kas atbildīgas par šādu pārbaūžu veikšanu attiecībā uz strukturālo fondu darbības programmām vai trešo valstu gadījumā par līdzvērtīgu pārbaūžu veikšanu saskaņā ar Savienības ārējās politikas instrumentu. Ieteicams veikt pasākumus, lai nodrošinātu saskaņotību starp kontrolieriem, kuri veic pārvaldības pārbaudi visās valstīs, kas piedalās programmā. Proti, ieteicams saskaņot pārbaudes lapas, ko izmanto pārvaldības pārbaudēs (piemēram, *HIT — Interact* sagatavotie saskaņošanas īstenošanas rīki). Tas palīdz VI un KS uzraudzīt kvalitāti kontroles pasākumos, ko veic attiecībā uz ETS darbības programmas līdzfinansētajām darbībām.

Saskaņā ar ETS regulas 13. panta 1. punktu, ja attiecībā uz sadarbības programmā veicamo darbību ir divi vai vairāk atbalsta saņēmēji, tad katrai darbībai izraugās galveno atbalsta saņēmēju. Galvenajam atbalsta saņēmējam jānodrošina, ka izdevumi, ko iesniedzis katrs atbalsta saņēmējs, kurš piedalās darbībā, ir radušies saistībā ar darbības īstenošanu un atbilst šo atbalsta saņēmēju apstiprinātajiem pasākumiem un ka izdevumus, ko iesniedzis katrs atbalsta saņēmējs, kurš piedalās darbībā, ir apstiprinājuši darbinieki, kas veic pārvaldības pārbaudi. Tāpēc par galveno atbalsta saņēmēju atbildīgā kontroliera darba jomā jāiekļauj pārbaudi par to, kā galvenais atbalsta saņēmējs pilda šos pienākumus.

Piemērojot paraugpraksi šajā jomā, galvenā atbalsta saņēmēja kontrolierim, VI un atbilstošos gadījumos dalībvalsts, trešās valsts vai teritorijas, kas atbildīgas par kontrolieru norīkošanu, var sniegt sīku informāciju par darbu, ko veic katrs kontrolieris, kurš īsteno pārvaldības pārbaudi. Šo prasību var iekļaut pārvaldības pārbaudi veicošo kontrolieru darba uzdevumā viņu norīkošanas brīdī.

Ja daļu darbības īsteno ārpus Eiropas Savienības un nav noteikts nodrošinājums, jāparedz īpaša kārtība, lai noteiktu, kurš kontrolieris vai struktūra ir atbildīgi par izdevumu likumības un pareizības pārbaudi. Līdzīga kārtība jāparedz attiecībā uz izdevumiem, kas radušies Eiropas Savienībā, ja tas noticis ārpus programmas dalībvalstu teritorijas.

VI un KS nodrošina pirmā līmeņa kontroles funkcijas neatkarību un nodalīšanu no likumā noteiktās revīzijas funkcijas un/vai citiem pirmā līmeņa kontroliera iespējamiem pienākumiem atbalsta saņēmējā iestādē (konsultāciju sniegšanas, grāmatvedības, algu sarakstu gatavošanas utt.). Pirmā līmeņa kontroliera organizācijas struktūrai jābūt pilnīgi neatkarīgai no likumā noteiktās revidenta funkcijas vai citiem pienākumiem atbalsta saņēmējā iestādē.

2.9. Jaunatnes nodarbinātības iniciatīva (JNI)

Īpašas papildu prasības — pārbaudīt, vai dalībnieki ir tiesīgi saņemt atbalstu no JNI (vecuma grupa, statuss, dzīvesvieta) un vai atbalsta saņēmējs ir nodrošinājis, ka tie, kas piedalās darbībā, ir īpaši informēti par JNI atbalstu, kas piešķirts kā ESF finansējums, kā arī par īpašo JNI piešķirumu. Ikvienā dokumentā, kas attiecas uz darbības īstenošanu un kas izdots sabiedrībai vai dalībniekiem, tostarp jebkurā dalības sertifikātā vai citā sertifikātā, iekļauj paziņojumu par to, ka darbība atbalstīta saskaņā ar JNI.

2.10. Vienkāršotu izmaksu iespējas

Atsauce:

- (i) *Norādījumi par vienkāršotu izmaksu iespējām (VII) (2014. gada 6. oktobra EGESIF_14-0017),*
- (ii) *KNR 67. un 68. pants, ESF regulas 14. pants un ETS regulas 19. pants*

Attiecībā uz vienības izmaksām un vienreizējiem maksājumiem pārvaldības pārbaudēs pārbauda, vai ir izpildīti atbalsta saņēmēja un VI nolīgumā paredzētie atļūdzināšanas nosacījumi un vai ir pareizi piemērota apstiprinātā metodika²⁸. Turklāt pārvaldības pārbaudēs pārbauda, vai darbība vai projekts nav īstenoti, izmantojot vienīgi publisko iepirkumu²⁹. Lai pamatotu atbalsta saņēmēja uzrādītās summas, būs nepieciešami apliecinājoši dokumenti. Konkrēti, “nemateriālu” darbību gadījumā uzmanība būs vairāk pievērsta darbību tehniskiem un fiziskiem aspektiem un īpaši svarīgas būs pārbaudes uz vietas īstenošanas periodā.

Vienotas likmes finansējuma gadījumā atbilstošos gadījumos pārbauda, vai

- izmaksas ir pareizi attiecinātas uz noteiktu kategoriju;
- viena un tā pati izmaksu pozīcija nav uzrādīta divreiz;
- vienotā likme ir piemērota pareizi;
- summa, kas pieprasīta, pamatojoties uz vienoto likmi, ir proporcionāli koriģēta, ja ir mainīta izmaksu kategorijas, kurai to piemēroja, vērtība, un
- atbilstošos gadījumos ir ņemta vērā ārēju iestāžu iesaiste (piemēram, vienoto likmi samazina, ja daļa darbības vai projekta ir nodota izpildei ārējām iestādēm).

2.11. Rādītāji

Atsauce:

- (i) *KNR 50. panta 2. punkts par īstenošanas ziņojumiem,*
- (ii) *KNR 125. pants par vadošās iestādes funkcijām,*
- (iii) *Deleģētās regulas (ES) Nr. 480/2014 25. panta 1. punkta i) apakšpunkts,*
- (iv) *Vadlīnijas par uzraudzību un novērtēšanu — Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Kohēzijas fonds, 2014. gada janvāris,*
- (v) *Vadlīnijas par uzraudzību un novērtēšanu — Eiropas Sociālais fonds, 2014. gada maijs.*

KNR 50. panta 2. punktā ir noteikts, ka gada īstenošanas ziņojumos izklāsta galveno informāciju par programmas īstenošanu, atsaucoties uz kopējiem un īpašiem programmas rādītājiem un skaitliski

²⁸ Tas neattiecas uz ESF regulas 14. panta 1. punktu.

²⁹ Tas neattiecas uz ESF regulas 14. panta 1. punktu un projektiem, ko atbalsta saskaņā ar kopīgu rīcības plānu.

izteiktām mērķvērtībām. Nosūtītie dati attiecas uz rādītāju vērtībām saistībā ar pilnīgi īstenotām darbībām un arī atlasītām darbībām, ja tas ir iespējams. ESF gadījumā nosūtītie dati par iznākumu un rezultātu rādītājiem attiecas uz pilnīgi un daļēji īstenotu darbību vērtībām. ESF gadījumā nav jāziņo par atlasītām darbībām.

KNR 125. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka VI sniedz uzraudzības komitejai datus, kas attiecas uz progresu programmas mērķu sasniegšanā, finanšu datus un ar rādītājiem un starpposma mērķiem saistītos datus.

KNR 125. panta 2. punkta d) apakšpunktā ir noteikts, ka VI datorizētā veidā ieraksta un glabā tos datus par katru darbību, kas vajadzīgi uzraudzībai, novērtēšanai, tostarp — attiecīgā gadījumā — datus par individuāliem darbību dalībniekiem. ESF gadījumā datus ieraksta un glabā tā, lai VI varētu veikt ar uzraudzību un novērtēšanu saistītos uzdevumus atbilstoši KNR 56. pantā, ESF regulas 5. un 19. pantā, kā arī I un II pielikumā paredzētajām prasībām.

KNR 125. panta 3. punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka VI piemēro atbilstošas atlases procedūras, kas nodrošina, ka ar atlasītajām darbībām tiek sniegts ieguldījums konkrēto mērķu un attiecīgo prioritāšu rezultātu sasniegšanā.

Regulas (ES) Nr. 480/2014 25. panta 1. punkta i) apakšpunktā ir noteikts, ka revīzijas liecības ļauj salīdzināt datus, kas saistīti ar darbības iznākuma rādītājiem, ar mērķiem un ziņotajiem datiem un programmas rezultātu.

Pamatojoties uz atbalsta saņēmēju ziņotajiem darbības līmeņa datiem, pārvaldības pārbaudēs jānodrošina, ka kopsavilkuma dati vai mikrodati, kas attiecas uz rādītājiem un mērķvērtībām investīciju prioritātes, prioritātes vai programmas līmenī, ir laikus iesniegti, pilnīgi un uzticami.

Pārbaudēs galvenā uzmanība jāpievērš atbilstībai datu vākšanas, glabāšanas un kvalitātes galvenajām prasībām. Slikta datu kvalitāte un tādēļ nepietiekami uzticama uzraudzības sistēma var būt iemesls maksājumu apturēšanai. Proti, VI jānodrošina datu kvalitāte, pārbaudot to pilnīgumu un atbilstību.³⁰

Darbības īstenošanas progresa uzraudzību, pamatojoties uz rādītāju (un mikrodatu par ESF darbībām) pārbaudi, iekļauj atbalsta saņēmēja iesniegtā atlīdzības pieteikuma administratīvajā pārbaudē. Atbilstošos gadījumos atlīdzības pieteikuma pārbaudē VI jāpārbauda rādītāju sasniegšanas progresu. Atlīdzības pieteikuma iesniegšanas pēdējā posmā VI jāpārbauda, vai atbalsta saņēmējs ir sniedzis atbilstošu informāciju, t. i., informāciju par faktisko ieguldījumu iznākuma un rezultātu rādītājos, ja ir sasniegti visi apstiprinātie rādītāji, un atbilstošos gadījumos pamatojumu atšķirībām starp paredzēto un faktisko ieguldījumu. Vadošā iestāde pārskata atbalsta saņēmēju atlīdzības pieteikumu paraugus, lai nodrošinātu savlaicīgu un precīzu ziņošanu par rādītājiem. Pārvaldības pārbaudes lapā jāiekļauj atbilstoši jautājumi.

Pārbaudēs uz vietas jāpārbauda, vai atbalsta saņēmēju paziņotie dati par rādītājiem ir pareizi. Jāpārbauda, vai atbalsta saņēmējs ir pareizi sapratis rādītāju un paziņojis vērtības. Ja atbalsta saņēmējs bija atbildīgs par to, lai informācija par rādītājiem tiktu ievadīta IT sistēmā, šā procesa pareizība jāpārbauda vismaz uz vietas.

Katru dalībnieku reģistrē tikai vienu reizi vienā darbībā (piemēram, vienu praktikantu reģistrē tikai vienu reizi, lai gan viņš piedalās vairākos vienas darbības pasākumos).

³⁰ Vadlīnijas par uzraudzību un novērtēšanu, Eiropas Sociālais fonds, D pielikuma 2. nodaļa.